

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

DRŽAVNO TOZIŠTVO V LJUBLJANI

17. VII. 1935

krat. prilog.

ZADRUGAR

**GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI**

LETO XI.

20. AVGUSTA 1935

ŠTEV. 8

Glasbena šola

Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga« v Ljubljani.

Vpisovanje gojencev o Glasbeno šolo Nar. žel. glasb. društva »Sloga« v Ljubljani sebo vršilo v času od 2. do 7. septembra t. l. dnevno od 8. do 12. ure in od 15.—18. ure v pisarni Glasbene šole v Ljubljanskem dvoru, Pražakova ulica.

Gojenci naj pridejo k vpisovanju v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov. Predložiti morajo krstni list gojenca, njegovo zadnje šolsko spričevalo, zadnje spričevalo društvene glasbene šole ter izpolnjen, od staršev ali njih namestnikov podpisan stanovski izkaz, ki ga dobe pri vpisovanju.

Vpisnina, skupno z enkratnim prispevkom za učila, znaša Din 10.—, mesečna ukovina za gosli, klavir in vse druge orkesterske inštrumente Din 45.—, za solo-petje Din 90.—, za teorijo, harmonijo, kontrapunkt in oblikoslovje Din 20.—.

Pripominjamo obenem, da je teorija in mladinsko petje poleg učenja violine, klavirja ali kakega drugega orkesterskega inštrumenta ukovine prosta in za vse gojence obvezna.

Pri vpisovanju se plača enkratna vpisnina ter enomesečna ukovina za inštrument odnosno za predmet, za katerega se gojenec prijavi.

V ponedeljek, dne 9. septembra t. l. se morajo zglasiti vsi gojenci radi razdelitve učnih ur pri svojih glasbenih učiteljih, in sicer: oni

za klavir ob 4. uri popoldne,

za gosli ob 5. uri popoldne,

za vse druge orkesterske inštrumente kakor tudi
za solo-petje pa ob 6. uri popoldne

Začetek rednega šolskega pouka je v torek, dne 10. septembra t. l.

Šolsko vodstvo si dovoljuje ob tej priliki opozoriti spoštovane starše, da poučuje »Slogina« glasbena šola vse inštrumente in želi tudi, da bi se prijavljali gojenci za vse inštrumente. Doslej je bil pri nas običaj, da se učijo gojenci po veliki večini le klavirja in gosli, vsi drugi inštrumenti so manj upoštevani. Iz tega vzroka že dolgo časa hira in bo še hiral vsa slovenska inštrumentalna glasba. »Slogina« glasbena šola želi dvigniti zanimanje tudi za druge inštrumente. Marsikaterega se bo gojenec preje naučil kakor klavirja ali gosli in marsikateremu gojencu utegne tak manj gojen inštrument v življenju preje koristiti kakor pa omenjena dva, za katera ne primanjkuje dobrih glasbenikov.

Gojenci, ki še ne pozanjo notne pisave, se morajo vpisati najprvo k pouku osnovne teorije in ostati samo pri tem predmetu tako dolgo, da se popolnoma seznanijo z notno pisavo. Nato so šele zreli za pouk sviranja na kakem inštrumentu. Starše opozarjamo, da naj ne silijo otrok učenja sviranja na inštrumentih, preden otroci ne poznajo vseh potrebnih znakov glasbene pisave. Pri takih gojencih je pouk na inštrumentu skoraj nemo-

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠT. 8 LJUBLJANA, 20. AVGUSTA 1935 LETO XI

L. B.:

Nevtralnost zadružništva

Ko je W. Cooper, eden izmed najpomembnejših ročdelskih pionirjev in član upravnega odbora njihove zadruge, nekoč sestavil in objavil listo zadrugarjev po njihovi verski pripadnosti, je dobil od uprave — ukor. Pregrešil se je proti osnovnemu ročdelskemu principu, proti načelu, ki zahteva versko in politično nevtralnost v zadružništvu.

Nevtralnno zadržanje pionirjev napram politiki in konfesiji je razumljivo že iz čisto praktičnih razlogov. Ročdelci so namreč pripadali po svojih osebnih naziranjih najrazličnejšim političnim strujam in raznim verskim sektam. Kaj naravno je torej, da so se takoj v začetku zavedali, da morajo iz svojega novega gospodarskega pokreta izločiti oba činitelja, če naj njihovo prizadevanje zadružne samopomoči obrodi sadove.

Dodati pa moramo, da so naši Ročdelci v tem pogledu tudi instiktivno, torej ne glede na razumsko in v neposredni praktični uspeh usmerjeno kalkulacijo zadeli edino pravilno pot, po kateri mora hoditi vsako pravo zadružništvo. Nevtralnost na obe strani je namreč notranji in bistveni znak zadružne miselnosti.

Okrog te naše pravkar ugotovljene teze je pa vendar še mnogo nejasnosti, tako med nami zadrugarji samimi kakor tudi med njimi, ki so izven naših vrst.

Prvič: Kako je združljivo s to tezo dejstvo, da govorimo o posebnem gospodarskem programu, o posebnih ciljih in metodah, o posebnem vrednotenju zadružništva glede na individuum in človeško družbo, da celo o posebnem zadružniškem svetovnem nazoru? Naziranje, katerega vsebino tvorijo neka izvestna, le njemu lastna načela — tako bi utegnil kdo ugovarjati — ne more biti napram ostalim, drugačnim naziranjem nevtralnno in narobe!

Drugič: Razvoj zadružništva je tudi praktično pokazal, da ima ta pokret številne in močne nasprotnike; zelo blizu je torej zaključek, da zadružništvo ni in ne more biti nevtralnno, ker si moremo le težko misliti, da bi imelo neko povsem nevtralnno gibanje načelne nasprotnike.

V koliko sta oba navedena ugovora utemeljena, naj pokaže sledeče razmišljanje.

Če motrimo prizadevanje človeštva, vidimo, da stremlji za tem, da doseže na tej zemlji čim večje materialno blagostanje in čim večji duhovni in kulturni napredek. Govoriti smemo torej v tem pogledu o nekem splošnem in skupnem smotru človeka in človeške družbe. Glede tega končnega smotra zato vobče ne more biti načelnih diferenc med posameznimi prepričanji ali naziranjji — če izvzamemo séveda teoretične in praktične zablude poedincev. Če zadružništvo stremlji za gospodarsko dobrobitjo, etičnim in duhovnim napredkom ljudi, tedaj izpoveduje samo prirodno in obče hotenje človeške družbe; v toliko ne more ali vsaj ne bi smelo imeti nasprotnikov. Saj hočejo vsi socialni in kulturni pokreti doseči isti cilj. Brez dvoma je torej, da zadružništvo more in mora s tega najširšega vidika biti napram ostalim pokretom nevtrarno, nevtrarno vsaj dotlej, dokler le-ti pokreti ne zanikajo temeljnega zadružnega načela: priznavanje popolne enakovrednosti vsakega posameznega člana človeške družbe (Glej naš članek »Zadružništvo kot svetovni nazor«, »Zadugar« 11/34 in 1/35!).

Kakor rečeno, glede na končne cilje človeške družbe med zadružništvom in ostalimi pokreti ne more priti do načelnih nasprotij. Mogoča in dejanska pa so ta nasprotstva, ko gre za sredstva in metode, ki se jih poslužujemo na potu k tem ciljem. Tako n. pr. zadružništvo ne more sprejeti nauka o nasilni nadvladi posameznih narodov nad drugimi; tudi ne, če se ta nadvlada priporoča samo kot začasno sredstvo in ne kot končna oblika. Zadružništvo smatra nadalje, da more edino le miren razvoj jamčiti postopni in trajni napredek človeštva. Zadružništvo je torej načelno proti revoluciji kot sredstvu za spremembo in izboljšanje socialnega in gospodarskega reda.

Kar se tiče drugega gori omenjenega ugovora, da namreč zadružništvo ne more biti nevtralni pokret, ker ima mnogo nasprotnikov med sociologi, med narodno-gospodarskimi in političnimi teoretiki, velja še to, da moremo ost tega ugovora tudi obrniti: opozorimo namreč lahko na dejstvo, da zadružništvo zagovarjajo in se ga oklepajo pristaši najrazličnejših gospodarskih, političnih in socialnih teorij.

Nekaj primerov!

Proudhon, idejni utemeljitelj francoskega kreditnega zadružništva, je bil anarhist, Ch. Fourier tako zvani socialistični utopist. Izmed socialistov, ki so krčili pot zadružni ideji, naj bodo nadalje omenjeni: Anglež R. Owen, Francoz L. Blanc, Nemec F. Lasalle, Rus Černyševskij. Vobče moramo priznati, da so se na polju zadružne teorije in prakse zlasti odlikovali socialisti. Toda v vrsti zadružnih ideologov ne manjka tudi pristašev liberalne šole. Sem spadajo n. pr. prof. Valenti, L. Luzzatti, L. Wollenborg, prof. Luginin. Ni treba še posebej poudarjati, da so se udej-

stvovali kot odlični delavci in propagatorji zadružnega pokreta tudi religiozno usmerjeni možje (Raiffeisen, V. A. Huber in dr.) Našteti bi mogli seveda še celo vrsto zadružnih apostolov, ideologov in delavcev, ki se niso prištevali v tem svojem udejstvovanju k nikaki določeni stari gospodarski ali politični smeri.

Vse, kar smo tu omenili glede pobornikov zadružne ideje iz pretekle in polpretekle dobe, velja seveda tudi še za današnje prilike. Pripomnim naj samo še to, da nas zgodovina našega domačega zadružnega gibanja prav tako uči, da je našel ta pokret odmev, borce in tvorce med možmi in ljudmi ne glede na njih socialno ali politično naziranje.

Še nečesar ne smemo prezreti. Politični pokreti, ki so v novejši zgodovini skoro do temelja preobrazili mišljenje in hotenje celih narodov ali vsaj odločilnih plasti, niso vzlic najbolj nasprotujočih si načel (Rusija, Italija, Nemčija!) zrušili zadružništva. Nasprotno se je prvotna večja ali manjša nenaklonjenost ali skepsa morala naposled umakniti trezni presoji in prepričanju, da je zadružništvo zgrajeno na tako zdravi in solidni podlagi, da lahko služi pod najrazličnejšimi režimi kot temelj gospodarskega in duhovnega napredka.

Če govorimo torej o politiki in zadružništvu, vidimo, da je slednje od prve prav lahko ločiti, ne da bi prišlo do tako globokih nasprotstev med obema, da bi drug drugega ogražala. To velja celo tam, kjer se v političnem mišljenju izražajo zarodki nekega resničnega svetovnega naziranja in načelnega gledanja na svet in življenje; naziranja, s katerim morda zadružništvo ne more soglašati. Da ne pride v takih primerih do trenja, si lahko tolmačimo iz okoliščine, da zadružništvo v sedanjem svojem razvoju, v katerem se na najbolj viden način manifestira njegovo praktično prizadevanje po izboljšanju gospodarskega stanja človeške družbe, nobeni politični teoriji ne more nasprotovati, odnosno se v toliko napram vsaki teoriji lahko nevtravno zadrži.

Še nekaj o razmerju med zadružništvom ter verskim ali konfesionalnim prepričanjem. Z religijo (vero in konfesijo) zadružništvo sploh nima spornih točk; to pa zato, ker je religija glede svojih posebnih načel in smotrov (verski nauki, posmrtna sreča) že izven realnih mej zadružnega programa. Tostran te meje pa korakata oba po paralelni poti in za podobnim ciljem.

Pravo zadružništvo se torej mora in more vedno ogibati sporov s političnimi in verskimi naziranjmi. Le na ta način bo lahko neovirano izvajalo svoj program in doseglo svoje cilje.

Šola, učne knjige pa združna misel

»... Dosedanje politične in gospodarske resolucije vsled tega niso privedle do boljše ureditve, ker ljudstvo ni bilo izobraženo, torej zanje ne pripravljeno. Za boljšo bodočnost so potrebni boljši ljudje. Pri slabi kakovosti ljudi se tudi navidezno dobra ureditev hitro spremeni v nasprotno smer ...«

(Dr. Totomiane.)

Šola otroka pripravi za resni svet odraslih, napravi naj mu ta svet razumljiv in mu naj da vse one sile, ki jih bo ta svet od njega zahteval. Predaleč bi vedel pogovor o tem in ne spada na to mesto, le toliko bi rad povedal, kolikor nas kot zadrugarje šola in vprašanje učnih knjig še posebej zanima.

Ni mojstra, ki bi bil padel z neba! To vemo, pa tudi to, da smo in bomo ostali mi vsi zadrugarški učenci. Saj smo bili vsi že dorasli, ko smo se seznanili z zadrugastvom. V najhujši gospodarski stiski, ki nas je trla po vojni, smo narahlo zaslutili, da nam je vendarle najbližja pomoč pri sosedih, kadar smo se jasno zavedli nemoči posameznika, osamljenega v življenjskem boju. Takrat smo nagonsko šli za onimi, ki so nam kazali rešitev v opori, ki nam jo nudi skupnost, zadruga. Tako smo pravzaprav zašli v združništvo. Vsak čas rodi pravih ljudi in tudi nam jih je dal, da so nam, slepeem, kazali pravo pot. Kakršni smo padli v zadruge, taki smo ostali; prav naravno, zakaj dorasel človek težko spreminja svoje nazore, ker je pač stara navada železna srajca. Nam je bil trgovec tisti, pri katerem se zalagamo z vsakdanjimi potrebščinami. Zato gledamo še danes na zadrugo kakor na trgovca, godrnjamo čez njo in se jezimo nanjo kakor na trgovca. Res nas včasih kdo opozori, da zadruga pravzaprav ni trgovina, da se v njej ne zbira zasebni kapital, ki je tako zelo nagnjen h krivici, da zadruga hoče in more prinesiti v svet pravično razdelitev vsega, kar potrebujemo za vsakdanje življenje, da hoče izravnati vse krute krivice, storjene v sedanjem neurejenem gospodarstvu, da zadruga hoče in v zadosni meri tudi že more spraviti v sklad gospodarske pravice vsakega posameznega z gospodarskimi zahtevami družbe. Radi takemu učeniku prav pomembno prikimamo brez besed in si mislimo, da je morda pač res tako, a morda tudi ne. Na sebi vidimo, da so za boljši svet resnično potrebni boljši ljudje.

Ljudje rastejo iz šole. Mi nismo zrastle pravilno, ker v naših šolah niso gojili smisla za eno najvažnejših vej naše kulture, za socialno gospodarstvo. Naši učitelji so dozdevno stali na stališču, da je gospodarstvo tisto polje, na katerem se vsak lahko svobodno izživlja brez mej, kakor da bi družba ne mogla vezati človeka v tej smeri. S kako vse drugačnim veseljem in zadoščenjem bi mi sodelovali v zadrugah, če bi nas bila šola naučila spoznavati dolžnosti, ki jih imamo do družbe, in pa koristi, ki jih

moremo imeti neposredno, a predvsem tudi posredno od izpolnjevanja teh dolžnosti.

Mislim, da je prav, če vsakokrat, kadar se govori o učnih knjigah, zopet ponovimo svoje potrebe. Morda nas bodo razumeli naši moderni šolniki, ki vidijo v šoli delovno zajednico, katero naj učenci upravljajo sami pod vodstvom učiteljev, ki naj učencem razgrinjajo pogled na socialno stran življenja in jim v tej smeri pomagajo do razumevanja. Ker je zadruga v neki meri podružabljeno gospodarstvo, vse gledanje modernih šolnikov vodi tudi do nje. In res, zakaj naj bi v naših čitankah ne bilo povestic in pesmic v zadružnem duhu? Zakaj naj bi ne bil pokazan naš veliki kralj Ujedinitelj v zgodovinskih učbenikih kot velik in uspešen zadrugar? Ni li zadevno jasno izpovedal svojih misli in jih z dejanji utemeljil? Zakaj naj bi bilo bolj važno utepati v glave naših srednješolcev imena in dela krvoločnih in rušočih samodržcev, a molčati o mirotvornih gradečih zadružnih pionirjih. Pa posebej še, zakaj naj računica na vsaki strani trikrat zapiše: »Pri trgovcu kupiš . . .« pa »trгоvec kupuje jajca . . .« i. t. d., a otroka nikdar ne spomni, da mu »nabavljalna zadruga nabavi . . .«, in »kmetijska zadruga vnovči . . .«, zavarovalna zadruga zavaruje . . .«, »kreditna zadruga obrestuje . . .«, »mlekarska zadruga proizvaja . . .« in na sto drugih variant? Vse vrste zadrug bi se mogle pokazati v šolskih knjigah, vse načine zadružnega udejstvovanja bi si mogel otrok osvojiti, pa z njimi globok smisel za gospodarsko delo v družbi, vse tako mimogrede in trajno, kakor je stara šola nam tako mimogrede in za vedno združila pojem trgovca z vsem gospodarskim dejanjem. Da, tu so tla, kjer je treba zastaviti lopato in globoko prekopavati, temeljito obdelati. V otroku zbuditi smisel za zadrugo se pravi, zbuditi mu smisel za družbo. Potem ne bo več odmeval v tako globoke praznine klic po vzgoji zadružnikov in klic po vzgoji socialno čutečih, to je resničnih ljudi.

Vem, da šolskih knjig, kakršnih si mi zadrugarji želimo, ne bomo dobili, ali vsaj kmalu ne. Prepričan pa sem tudi, da lahko učitelji, profesorji iz svoje lastne iniciative tudi brez takih knjig ob mnogih prilikah opozarjajo na zadružništvo, na njegov socialni in gospodarski pomen.

Da bi te vrstice čital in razumel vsaj en naš pedagog in v njih izraženo misel skušal uresničiti z uspehom! In tudi našim študentom, železničarskim sinovcem sem to napisal v razmišljanje, kajti ni mojstra, ki bi bil padel z nebes.

P. L.:

Zaščita denarnih zavodov in njihovih upnikov

Gospodarstvo naše države je danes v takem stanju, da nujno sili merodajne faktorje k obsežnim sanacijskim meram. Denarni zavodi, ki so v času prosperitete zbirali ogromno ljudskega denarja, so opravljali važno nalogo v okviru narodnega gospodarstva. Ob hitrem napredovanju gospodarskega zastoja pa niso mogli zadostiti povpraševanju svojih upnikov in zlasti vlagateljev, ker niso imeli na razpolago potrebne gotovine. To stanje je ogražalo obstoj mnogih denarnih zavodov, obenem pa rodilo nezaupanje ljudstva v njihovo delovanje. Vse to je povzročalo še večjo zmedo v gospodarstvu in je bilo zato potrebno odstraniti od zavodov naval upnikov in zavod ohraniti, na drugi strani pa zasigurati ljudstvu denar. To delo je morala prevzeti državna uprava kot edina avtoritativna in sposobna oblast, ki naj ohrani ljudsko zaupanje in reši, kar se rešiti da.

Prve sanacijske ukrepe je naša državna uprava izdala na področju našega pretežnega gospodarskega udejstvovanja, t. j. kmetijstva. Kmet pa je tudi prvi občutil posledice gospodarskega propada. Njegovi pridelki so rapidno izgubljali vrednost, dočim so predmeti, ki jih on potrebuje, obdržali sorazmerno enako visoko ceno. Svojih dolgov ni mogel več plačevati in bi zato velik del kmetijskega stanu propadel, ako bi ostal brez zaščite. Zakonodajalec je zato izdal 19. aprila 1932 zakon o zaščiti kmetov, s katerim je preprečil, da bi upniki gnali dolžnika kmeta na dražbo, mu prodali posestvo in ga upropastili. Ker pa so bili kmetovi upniki v veliki meri tudi denarni zavodi in so ti vsled tega izgubili možnost izterjati svoje terjatve, je zakonodajalec v čl. 5 istega zakona izdal prvo normo o zaščiti denarnih zavodov in predpisal, da sme vsak denarni zavod, dokler trajajo odložitve plačil s strani kmetov, zaprositi, če je zašel v plačilne težkoče, da se po uredbi ministrskega sveta določijo roki za izplačila vlog in drugih terjatev in se izdajo ukrepi, ki so potrebni za njegovo redno poslovanje, za varnost vlagateljev in ostalih upnikov. V ta namen sme postaviti minister tak zavod pod stalno nadzorstvo svojega komisarja.

S tem je bila izvršena le provizorična zaščita, ki pa je bila nujna. Ni bilo niti določeno, za koliko časa naj se odlože izplačila vlog in drugih terjatev. Radi tega so se te zaščite poslužili skoro samo oni zavodi, ki svojih dolgov niti delno niso mogli poplačati. V praksi se je namreč pokazalo, da bi moralo biti zavodom omogočeno vršiti denarni promet vsaj v omejenem obsegu, tako, da bi obdržali zaupanje ljudstva, obenem pa vendar po malem likvidirali svoje obveznosti. Na drugi strani pa je bilo treba zaščititi tudi interes vlagateljev, da bi z delnimi dvigi krili svoje potrebe,

odnosno dobili v najnujnejših slučajih svoj denar. Zato je zakonodajalec 26. decembra 1932 izdal uredbo o ureditvi izplačevanja vlog.

V smislu te odredbe so denarni zavodi, osnovani v obliki delniške družbe, zadruga ali njihove zveze, ali hranilnice javno pravnih teles, ki so bili sicer aktivni, pa niso v dogovorjenem roku popolnoma izplačali hranilnih vlog, vlog na tekoči račun ali obresti, zaprosili ministrstvo za trgovino, da bi smeli te vloge odnosno obresti z delnimi odplačili izplačati. Svoji prošnji na ministrstvo je moral vsak tak zavod priložiti bilanco, iz katere je bilo razvidno, da je aktiven, in obenem tudi lestvico, po kateri bo delna izplačila vršil. Poleg izplačil po lestvici je moral vsak zavod, ki je zaprosil za zaščito, ob dogovorjenih rokih izplačati neobhodno potrebne zneske za vzdrževanje vlagatelja ali njegove družine, zneske za izplačilo pogrebnih stroškov in javnih davščin.

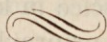
Že v tej uredbi so zlasti važne določbe o starih in novih vlogah, odnosno terjativah in o pobotu. Uredba določa, da mora zavod izplačevati v lestvici navedene zneske in smatra vse po lestvici nedvignjene zneske za nove vloge, t. j. kot one, ki jih je zavod dobil po zaščiti in ki jih mora v dogovorjenem roku v celoti izplačati. To načelo je varovano tudi v nadaljni zakonodaji. Glede pobota pa določa uredba, da mora vlagatelj, ki je obenem zavodov dolžnik, pobotati svoj dolg s svojo terjatvijo samo v toliko, kolikor je nastal dolg in terjatev pred zaščito dotičnega zavoda. Vlagatelj torej ni mogel pobotati svojega dolga, ki je nastal po dobljeni zaščiti, s svojo terjatvijo, odnosno vlogo, ki jo je dobil napram zavodu pred zaščito.

Zavod, ki je že po zakonu o zaščiti kmetov zaprosil za zaščito, more, ako so se mu razmere izboljšale, zaprositi za zaščito po tej uredbi.

Zaščita kmetov, ki je bila z zgoraj cit. zakonom le provizorično urejena, je tekom časa zadobila konkretnjšo obliko. Zavedajoč se, da bi daljše odlaganje plačil s strani kmetskih dolžnikov rodilo še večji zastoj v denarnem prometu, in da se na drugi strani omogoči kmetu njegov dolg odplačevati v obrokih, je zakonodajalec jeseni leta 1933 izdal novo uredbo o zaščiti kmetov. Istočasno pa je zakonodajalec tudi zaščito denarnih zavodov odnosno njih upnikov postavil na širšo podlago v namenu, da se tudi to pereče vprašanje čimpreje reši.

V jeseni l. 1933. smo dobili uredbo o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, v kateri je označena pot do sanacije. Leto kasneje, t. j. 23. novembra 1934 je izšla nova, obširnejša uredba o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, ki pa vsebuje vse določbe uredbe iz l. 1933.

(Konec prih.)

Kumarice v kislu. Odbrane kumarice denemo v skledo, kjer jih dobro nasolimo. V soli jih pustimo čez dan in noč, vmes jih pa enkrat prepoljemo, da se vse enakomerno razsole. Ko je to storjeno, zberšemo vsako posebej s prtičem, nakar jih polagamo prav tesno drugo poleg druge v kozarec. Med vlaganjem pridenemo nekaj listov vinske trte, janeža ali kopra, kako zeleno papriko, vršiček pehtrana in nekaj koščkov čebule. Ko je kozarec poln, ga zalijemo prav do vrha s prevretim in ohlajenim kisom. Po vrhu položimo leseno palčico ali pa stebelce od janeža, da pritiska kumarice navzdol. Nazadnje nalijemo v kozarec še za prst visoko olja, nakar grlo lepo zavežemo s pergamentnim papirjem, ki smo ga poprej zmočili, da se lažje zaveže.

Gobice v kislu. Lepe, zdrave, majhne jurčke osnažimo in operemo (debelejše prerežemo na polovico ali četrtine), nato jih pa stresemo v slan krop. Ko deset minut vro, jih stresemo na rešeto, da se odcede, nakar jih zložimo na tesno v kozarec. Med vlaganjem pridenemo strok česna, šalotke, celega popra in lovorjev list. Ko so vložene, jih zalijemo z močnim vinskim kisom. Po vrhu prilijemo za prst visoko olja, potem jih pa zavežemo s pergamentnim papirjem ali celofanom.

Stročji fižol, vkuhan v okisani vodi. Pet kilogramov izbranega in otrebljenega stročjega fižola kuhamo deset minut v slani vodi. Ko se nato na rešetu lepo shladi in odteče, ga zložimo v kozarec, kjer ga zalijemo z vodo, ki smo jo pripravili takole: litru vode pridenemo četrt litra kisa, žlico soli, zrezane čebule ter žlico celega popra, nakar vse skupaj prevremo. Prav nazadnje, ko je fižol že vložen in zalit, stresemo v kozarec še dva grama salicila, nakar vse skupaj zavežemo in shranimo. Kadar hočemo tak fižol jesti, ga denemo iz kozarca na krožnik in polijemo z oljem, kisom in nekoliko juhe ter potresemo z drobno rezanim peteršiljem, česnom in poprom. Če fižol ni mehak, ga vržemo v krop, da prevre. V kropu ga pustimo nato še nekaj minut stati, nakar ga odcedimo, potem pa ravnamo z njim kakor s sveže kuhanim fižolom.

Fižol se pa lahko konzervira tudi s soljo. Za pet kilogramov fižola potrebujemo en kilogram soli. Otrebljen stročji fižol, ki smo ga oprali in posušili, naložimo v lonec. Na eno plast fižola, ki jo posolimo, naložimo drugo plast, ki jo zopet posolimo in tako naprej, dokler lonec ni poln. Na vrh položimo deščico in čedno omit kamen, nakar postavimo lonec v klet, kakor sodček s kislim zeljem. Deščico in kamen je treba kakor pri kislem zelju večkrat umiti. Tak fižol se pripravlja kakor sveži fižol. Dan pred uporabo ga je treba seveda vzeti iz lonca in naliti nanj mrzle vode. Drugi

dan ga operemo, nato pa vržemo v krop in kuhamo tako dolgo, da je mehak.

Paradižniki. Paradižnike konzerviramo na več načinov; vložimo jih v kis, slano vodo, napravimo iz njih mezgo itd.

Paradižniki v kisu se pripravijo na popolnoma preprost način, in sicer tako, da se najprej zбриšejo potem pa zlože v kozarce, zalijejo s kisom in zavežejo. Paradižnike zalijemo lahko namesto s kisom tudi s prekuhamo in shlajeno slano vodo (1 liter vode — 20 dkg soli). Ker so paradižniki že slani, moramo jed, kateri jih dodamo, previdno soliti.

Paradižnikova mezga. Paradižnike razpolovimo, nato pa stresemo v kastrolo, katero postavimo na štedilnik. Kuhamo jih toliko časa, da se nekoliko zmehčajo, nato pa pretlačimo skozi sito v kastrolo, kjer jih posolimo in kuhamo tako dolgo, da se mezga primerno zgosti. Še gorko mezgo nalijemo v steklenice ali kozarce z ozkim vratom. Ko se mezga shladi, nalijemo po vrhu za prst olja, nato pa steklenico ali kozarec dobro zapremo.

M.

Manufaktura

Za moške in zimske obleke smo naročili različno blago. Za boljše obleke imamo res veliko izbire kamgarnov, in sicer gladkih in meliranih kakor tudi modnih, to je takih, ki imajo vtkane efektne niti. To blago dobite v vseh solidnih barvah; posebno lepi so sivi in rjavi vzorci, saj sta pa to tudi barvi, ki se jih izlepa ne naveličamo. Izbira tega blaga ni velika samo v vzorcih in barvah, marveč tudi v kvaliteti, tako da si vsak lahko izbere obleko, kakršno porebuje.

Za vsakdanje moške in za deške obleke imamo ceneno sukno, in sicer gladko, melirano in vzorčasto, pa še to v boljši in cenejši kvaliteti. Za trpežnejše športne obleke vam priporočamo bukovo sukno (loden), ki je na razpolago v zelenj in rjavi barvi. Poleg tega pa imamo za športne obleke tudi drugo primerno sukno v lepih barvah. Kaj mično je melirano sukno. Da bo postreženo vsem potrebam in okusom, smo si nabavili svetlega in temnega. Za posebno trpežne športne hlače, kakor na primer za jahalne in lovske, imamo trpežen struks.

Za črne obleke smo preskrbeli prvovrstne črne kamgarne. K modnim hlačam si lahko kupite pri nas sakó iz kamgarna marengo, ki se zelo dobro obnese in se na njem ne pozna vsak madež. Obe ti dve vrsti kamgarna sta vedno v zalogi, in sicer v cenejših in najboljših kvalitetah.

Za modne hlače smo naročili črtaste modne kamgarne najnovejših vzorcev. Kakor različni so vzorci, tako različne so tudi cene tega blaga.

Za zimske plašče si ogledjte naše duble v solidnih modnih barvah in vzorcih in pa sukno, s katerim smo se letos posebno založili. Za praznične

plašče si lahko kupite toplo, črno volneno blago, ki ga prodajamo pod imenom mandarin, ali pa elegantni palmerston.

Za pelerine hubertuse, suknje in suknjiče imamo kamelsko kosminje v črni, zeleni in sivi barvi, cenejše in boljše vrste. Za suknjiče in kožuhe si oglejte specialni loden, za lovske suknjiče pa imamo primeren meliran loden. Pripominjam, da dobe lovci pri nas razen puške vso opremo.

Za vetrne jopiče je v zalogi prvovrstno impregnirano blago. Za površnike in trenčkote imamo specialno blago v sivi, rjavi in zeleni barvi in v raznih kvalitetah. Za podlogo, ki se vpne v trenčkot, dobite kamelsko kosminje v naravni barvi.

Konfekcijo smo zopet povečali. Stalno imamo v zalogi pumparice v raznih velikostih, iz boljšega, pa tudi iz cenejšega blaga; dolge hlače za uniformo v treh različnih kvalitetah; trpežne dežne plašče za sprevodnike in prometnike; trenčkote, hubertuse za ženske, moške in otroke, in sicer zelene, sive in črne, in pa deške hlače iz deftina. V naši prodajalni dobite vedno veliko zalogo službenih čepic za vse stroke, različne športne čepice, kakor tudi jesenske in zimske klobuke. Službene in športne čepice izdelujemo tudi po naročilu.

V naši konfekciji dobite tudi moške srajce. Srajce iz cefirja imajo po dva ovratnika. Na novo smo vpeljali športne srajce iz karirane flanele. Dobite pa pri nas tudi navadne športne in skavtske srajce. Na razpolago so tudi srajce iz trikoja, in sicer iz svilenega in bombažastega. Za trpež imamo srajce iz oksforda, in sicer s prešitim ovratnikom, in pa praktične delavne srajce iz klotja. Velika je izbira belih srajc v raznih kvalitetah. Če pa imate rajši srajco po meri, si izberite v prodajalni blago, pa vam jo bodo napravili v naši šivalnici. V šivalnici vam napravijo tudi spalne srajce, pižame, jutrnje jopiče, vsakovrstno telesno in posteljno perilo, delavne predpasnike, klotaste halje in preproste ženske domače obleke.

Za zimo si oglejte našo zalogo trikotaže za ženske, moške in otroke.

Za praznične damske kostume si oglejte naše kamgarne, za črne kostume pa imamo sukno in modno črno blago. Za kostume so primerni tudi debelejši ripsi in gabardeni, ki so vedno v zalogi. Kostum, ki ga boste veliko nosili, si napravite iz športnega sukna. Za športne kostume pa imamo loden v raznih barvah in kvalitetah.

Za zimske plašče smo naročili modno blago, in sicer enobarvno, melirano in tako, ki ima vtikane barvaste efekte. Modno blago za zimske plašče in kostume je po večini tkano iz debelih niti, ki so predene tako, da se zde, kakor bi bile tu in tam zvozljane. Če hočete torej imeti posebno eleganten športni plašč, tedaj izberite zanj tako vzlasto tkano blago, in sicer melirano. Za športne plašče je pa primerno tudi sukno, s katerim smo se letos prav dobro založili, in pa kamelsko kosminje, ki ga imamo v sivi, zeleni, rjavi in črni barvi.

Za praznične plašče si oglejte našo kolekcijo modnega blaga. Zlasti vas opozarjam na lepo blago, ki je tkano tako, da ima hrapavo površino, in pa na blago, ki ima videz platna in je stkano iz gladkih debelih niti.

Za črne plašče imamo mehko damsko sukno, težke ripse in gabardene. K vsakemu blagu, bodisi za kostum ali plašč, si lahko izberete tudi primerno podlogo, kakor na primer klot, saten, kroasé, atlas, lamé ali kakšno drugo primerno svileno podlogo, gladko, črtasto ali vzorčasto.

Za bluze smo nabavili razne vzorčaste in gladke pralne svile in sirovo svilo šantung. K gladkemu angleškemu kostumu se zlasti lepo poda bluza iz svilenega pikeja, ki je vedno v zalogi. Poleg svile pa imamo za bluze še vsakovrstne cefirje in popeline, gladke in vzorčaste. V galanteriji pa si oglejte pletene bluze, telovnike in pulovre.

Za ženske in deklinške obleke je velika izbira volnenih krepov v mičnih barvah in raznih kvalitetah in pa vsakovrstno volneno blago, in sicer gladko, enobarvno, črtasto, pikčasto, melirano, karirano itd. Posebej vas pa še opozarjam na volneno flanelo v raznih primernih barvah in na volneni rips, ki je primeren za ženske in deklinške obleke. Tudi za svileno obleko boste lahko izbirali med krepdešini, marokeni in žoržeti. Imamo pa tudi svileni rips in prav lepe satene.

Za domače obleke si oglejte vzorčaste in gladke flanele in barhente ter žamete. Vse te vrste blaga imamo v prav lepih barvah in mičnih vzorcih. Za domače obleke je primerno tudi ceneno volneno blago iz naših domačih tovarn. To blago dobite gladko in v prav prijaznih vzorčkih, saj ni treba, da je domača obleka vedno iz rožastega blaga.

Za deklinške oblekice imamo močno cvirnasto blago in razno volneno blago, gladko in karirano, volnene flanele in trpežne ševiole. Za deške obleke izberite športno sukno. Različno športno sukno je na razpolago po zelo ugodnih cenah. Za vsakdanje deške obleke vam priporočam loden, za praznične pa izberite kaj med našimi kamgarni.

Kakor sem že omenila, imamo v naši konfekciji hubertuse v vseh velikostih, za dečke in deklice.

Za šolarje smo nabavili aktovke in oprtnike. Za nabavo knjig in drugih šolskih potrebščin dobe člani nakaznice. Za ročna dela dobe pri nas šolarice vsakovrstno volno, muliné, navadno in biserno prejico in svilo. Imamo pa tudi že predtiskane blazine z naznačenimi barvami in pa blago kongres in juto. V galanteriji dobite otroške barete, nogavice, navadne in volnene, kratke in dolge, rokavice, pletene jopice, pulovre in telovnike, razno trikotažo, žepne robce, ročne torbice, dežnike in razne druge potrebščine za šolarje.

Za predpasnike imamo boljše in cenejše trpežne cefirje, razne tiskanine, kambrik, močno barvano platno in klot, za praznične deklinške predpasnike pa razne batiste in tenke šifone. Predpasnike lahko okrasite s čipkami, pisanimi trakovi in gumbi. Vse to dobite v naši galanteriji.

Člani imajo na razpolago več združnih krojačev, ki delajo moške in deške obleke kakor tudi ženske kostume in plašče. Za uniforme pa imamo krojača specialista. Naši krojači šivajo proti gotovini ali pa proti nakaznici, ki jo dobite v zadrugi.

Zaloga čevljev je zelo velika. Za šolarje imamo močne čevlje iz boksa in kroma, za slabo vreme in sport pa tudi prvovrstne gojzerje, solidno ročno delo. V zalogi so tudi vedno usnjeni telovadni čevlji v vseh velikostih. Razkošna je zaloga ženskih čevljev. Vse vas čaka, od navadnega čevlja za trpež pa do lahkega čevljička z visoko peto. Za zimo smo nabavili tople copate iz kamelskega kosminja, in sicer ženske, moške in otroške, pa tudi usnjene copate dobite pri nas. Člane ponovno opozarjam na naše čevlje za trpež, bekanže, ki so zelo trpežni, in na gojzerje, ki nam jih dobavljajo združni čevljarji. Kakor vedno, smo se tudi letošnjo jesen primerno založili s vsakovrstnimi moškimi čevlji, boljšimi in cenejšimi, preprostimi in modnimi. Kdor pa želi imeti čevlji po meri, lahko pride vsak torek v prodajalno na Masarykovi c., kjer sprejema združni čevljar naročila po meri, in sicer od 16. do 17.30. V popravilo pa lahko oddaste čevlje vsak čas v naši prodajalni na Masarykovi cesti.

Za jesensko sezijo vas obišče naš potnik, in sicer pride meseca septembra na štajersko progo, oktobra pa na gorenjsko, dolensko in notranjsko. Imel bo s seboj vzorce prav vsega blaga, ki je v zalogi v združni prodajalni. Od vsakega blaga bo imel tako velik kos, da res ne bo mogel nihče reči, da ne more izbrati, ker so vzorci premajhni. S potnikom ne nameravamo postreči članom samo zato, da se jim ni treba voziti v Ljubljano. Če gre v združno prodajalno nakupovat mož, kako težko bo izbral tako, da bo všeč ženi in otrokom, po vzorcih, ki jih ima potnik, pa izbere vsak sam, kar mu je všeč. Člani naj potniku popolnoma zaupajo, ker so cene in plačilni pogoji prav tisti kot v zadrugi. Kdor želi potnika na dom, naj sporoči naslov našemu manufakturnemu oddelku vsaj teden dni naprej.

Potnik je tudi pooblaščen, da nabira člane za našo nabavljalno zadružno kakor tudi za kreditno zadružno.

Narččajte pri potniku!

M.

Vrt in cvetlice

Josip Strekelj:

Jesenske setve

Koder smo pokopali krompir, pospravili fižol, zgodnje zelje in ohrovt in tam, kjer smo gojili poletno solato in kolerabice, ostane na vrtu v tem času mnogo gred praznih. Deloma obsadimo te še z endivijo, ki je tako

pozna najprimernejša za uzimljenje, in s kolerabicami, ves ostali prazen prostor pa namenimo za zimsko špinačo, motovilec, zimsko solato, zelje (kapus) in ohrovt. Špinačo, motovilec in zimsko solato posejemo v 10 cm razdeljene vrstice na stalno mesto, zelje in ohrovt pa na poseben prostor, da vzgojimo sadike za presajanje. Tudi solato lahko presajamo, pa se je izkazalo, da boljše prezimi na stalnem mestu. S setvijo na vrstice porabimo manj semena, si olajšamo pletev in pridelek je izdatnejši.

Čas setve te povrtnine je od srede meseca avgusta do srede septembra. Ako je topla jesen, se boljše sponesejo setve v septembru, če pa je mrzla, boljše v avgustu. Vsled negotovosti vremena sejejo izkušni vrtnarji zelenjavo v dveh do treh presledkih. Zelje in ohrovt sejemo redko, da se rastline ne pretegnejo, presajamo ju pa v razdalji 40 do 45 cm konec meseca oktobra ali v začetku novembra na stalno mesto. Prevelike sadike slabo prezimijo, če pa prenesejo zimo, narede v spomladi cvet na mesto glave. Zato sejemo zlasti za ta dva nekaj semena bolj zgodaj, nekaj kasneje v septembru, da imamo primerno dorasle sadike na razpolago.

Zaradi zavarovanja pred severnimi vetrovi in mrazom sadimo zelje in ohrovt v 10 do 15 cm globoke jarke, ki jih usmerimo od vzhoda proti zahodu v razdalji 40 do 45 cm. V marcu, ko se rast pojavlja, nasad okopljemo in obsejemo z grebeni zemlje, ki leže ob straneh vrst. S takim postopanjem doraste zelje in ohrovt v glave že do srede junija.

Pri nabiranju špinače za kuhinjo pa ne smemo rezati listja na splošno, ker se nadaljnja rast ustavi, temveč jo, koder je večja in gostejša, izpodrezujemo v korenini kakor motovilec. S tem zadobi na prostoru in hrani ostala manjša, ki v kratkem času primerno zraste. Tako oskrbovana špinača daje pridelek od jeseni do toplih dni v pomladi.

Po izkušnjah se je pokazalo, da niso vse sorte vprek primerne za jesensko setev, zakaj mnoge pozimi pozebejo. Izmed mnogih sort špinače si bomo nabavili seme od ene izmed sledečih sort: okroglostnata zimška, eskimo in švicarska špinača.

Za solate prihajajo v poštev: Nansen, rumena zimška glava, rujava zimška glava.

Za zelje: dunajsko rano, erfurtsko rano, ekspres.

Za ohrovt: železna glava, dunajski mali, ivanjski.

Motovilčne sorte so pa vse trpežne, vendar dajo holandski, žličastolistnati in rumenolistnati boljši pridelek kakor naš domači navadni motovilec.

Listnata povrtnina ljubi dobro zemljo, zato moramo tem setvam pognojiti.

Josip Štrekelj:

Trajnice

Dasi ne moremo odrekati lepote enoletnim cveticam, kakor so zajčki, astre, cinije, furmanov kljun, suhe rože, mak, kadulja, razne ovijalke

in plezalke, ali pa dvoletnim mačeham, spominčicam, marjeticam, kamenščicam, rumenjacom in še mnogo drugim dvoletnim in še več enoletnim, se naše vrtnarice čedalje bolj zaljubljajo v cvetlice trajnice. To pričajo nasadi na vrtih, ki se od leta do leta večajo. Saj res, kakor so lepe spomladi srčki, orlice, potonke, mak, poleti ostrožniki, plamenke, slezovec, gajlardije, proti jeseni solidago, helenium, veternice, krizanteme in še mnoge druge, spadajo po vsej pravici na vrt. Za obrobke gredic pa ne moremo najti boljših, kakor so aubrecije, arabis, vijolice, travnati nageljčki in pritlične njih sestre. Vsaka vrsta trajnic pa obsega mnogo sort, in stvar okusa je, katere si bomo nabavili, zakaj mnenja o lepoti cvetlic so tako različna, da se vrtnarice ne bodo nikoli zedinile za stalen izbor.

Trajnice razmnožujemo najuspešnejše v avgustu in septembru z delitvijo obsežnejših grmov. Do zime se dobro ukoreninčijo, da že v naslednjem letu bujno cvetejo. Če pa želimo pripraviti večje število rastlin, tedaj jih pomnožujemo s potaknjenci. Čim spomladi matrne rastline odženejo nekaj cm, odtrgamo ali odrežemo ob korenini mlade odganjke (potaknjence) in jih posamezno posadimo.

V teku let se razrastejo trajnice v vedno večje grme, obenem pa tudi zemljo izčrpajo, da začno v cvetju pešati. Zaradi tega je potrebno, da jih vsako tretje leto presadimo na drugo mesto, ali pa, če takega prostora nimamo, da vsaj na prejšnjem mestu zemljo menjamo ali zboljšamo. Pri tem po potrebi tudi grme zmanjšamo.

Kadar trajnice odeveto, porežemo cvetna stebila. Mnoge cvetejo potem še enkrat. Od trajnic namreč ne pridelujemo semena, ker se iz semena izgojene navadno izprevržejo v manj vredne sorte. Nadaljnje opravilo pri vrtnicah je okopavanje in čiščenje plevela, v jeseni pa, ko listje odmrje, počedimo in plitvo pognojimo s kompostom ali s podelanim gnojem.

Sadjereja

St. Rupret:

Breskev

Breskev spada med koščičasto sadje, to se pravi, da ima sad veliko, trdo pečko kot seme za razmnožitev, ter potrebuje, da to tvori, predvsem mnoga apnenca. Zato je prvi pogoj pri saditvi, da imamo močno apneno zemljo, v kateri moramo apno umetno dovajati, če ga sama ne vsebuje dovolj. Poglavitni pogoj za dobro rast in uspevanje pa je dobro in stalno okopavana in gnojena zemlja. Kdor misli, da bo breskve s pridom gojil na travnikih ali na kakem drugem zarastlem prostoru, bo razočaran.

Dveletna drevesa, ki so pa navadno nekoliko dražja od ostalih dreves, kupimo pri zanesljivem drevesničarju, ko smo poprej po sadnem

izboru izbrali za našo lego in podnebje uspevajoče sorte. Breskve delimo v kalanke, pri katerih se koščica loči od mesa, ter nekalanke, pri katerih je zraščena skupaj. Razen tega jih ločimo v zgodnje, ki zorijo v juliju in avgustu, ter v pozne, ki rode v septembru. Kakor za vsako drevo, tako tudi za breskev skopljemo jamo 1.50 m široko in 60 cm globoko. Spodaj nadevamo dobre kompostne prsti, proti vrhu postavimo drevo, ga zasujemo z dobro zemljo, na to nadevamo še plast preležanega gnoja ali komposta, nad površino zemeljske črte pa napravimo kolobar — vsaj 80 cm širok, debelce pa privežemo trdno h kolu. Breskve sadimo rajše spomladi, da v hudi zimi, ko niso še ukoreninjene, ne pozebejo. Napačno je mišljenje, da breskve ne smemo obrezovati. Obrezati ji moramo korenine in veje voditeljice kot pri ostalih drevesih, lahko pa počakamo tudi do konca maja ali junija, ko začne zeleneti in poganjati; tedaj pa tudi že vsajeno drevo pinciramo in obstrižemo. Obliko krone si lahko ustvarimo po svojem okusu, kajti ravno breskev ima od vseh dreves najlepšo piramidasto rast. Višino od tal do veje v prvem vejnem vencu pustimo poljubno, kakršen je pač prostor, kjer raste, nikakor pa ne manj kot $\frac{1}{2}$ m. Nad tem vejnim vencem, ki naj obsega 4 ali 5 vej voditeljic, iztrgavamo zalistne poganjke kakih 60 cm visoko, tam pustimo zopet 4—5 vej in tako ravnamo, dokler drevo raste. Na sličen način vzgajamo tudi veje in ne pustimo stranskih vejic vsaj $\frac{1}{2}$ m od debla.

Breskev v drugem letu že nekoliko cvete, v tretjem je pa že cvetja da je veselje.

Tem večje veselje pa ima oni, ki si breskev sam vzgoji na svojem vrtu. Prostor, kjer mislimo, da bo rastlo drevo, dobro in globoko prekopljemo in pregnojimo z gnojem 1 m v obsegu, v sredi pa zaznamujemo s količki prostor, kjer pozneje posadimo pozno jeseni v male jamice 4—5 ne presuhih koščic navadne divje breskve ter vsajene pustimo preko zime. Aprila ali maja meseca že poženejo mali divjački in ko dorastejo toliko, da dobijo dva lista, pustimo najlepšega, ostale pa zavržemo ali presadimo drugam. Tako jih potem okopavamo, ob suši zalivamo vse do jeseni. V drugi polovici avgusta, ko so postali dovolj močni, jih pa že lahko požlahtnimo z okulacijo na speče oko. Blizu tal, kakih 5 cm višje jim vcepimo oko — enako kot se cepijo vrtnice — kakšne žlahtne sorte, povežemo z rafijo ter jih pustimo potem preko zime popolnoma pri miru. Cepiče si bomo dobili pri kakem znancu ali v drevesnici za mal denar ter jih shranili, dokler jih ne rabimo, v mokrem pivniku na hladnem, vlažnem prostoru. Ko začne spomladi drevje brsteti, odrežemo 5 cm nad urastlim spečim očesom staro debelce proč, da tako prisilimo oko, da požene, čep, ki smo ga pustili nad novim poganjkom pa pustimo do jeseni ter ga v avgustu odrežemo tik nad odganjkom, nastalo rano pa nekoliko zamažemo s cepilno smolo. Čep smo pustili zato, da nežen odganjk poleti v močni rasti lahko privežemo k njemu, posebno pa da ga

nam ne odlomi veter; seveda pa moramo takoj začeti z vzgajanjem krone in debela na prej opisani način. Ko drevo že odraste, ga gnojimo z apnom, gnojnico in drugimi gnojili in tako postane v drugem letu že rodovitno.

Omeniti hočemo še nekatere sovražnike breskve. Predvsem so to zelene listne ušice na mladih poganjkih in listih. Škropiti moramo, da jih uničimo, z 1½% raztopino tobačnega izvlečka, ki ga kupimo mešanega z 1% mazavega mila, to se pravi, na 1 l vode damo 1½ navadne žlice tobakove tekočine ter 1 žlico mila, ki se mora raztopiti. S to tekočino ob mirnem vremenu obrizgamo ali pa pomakamo vršičke. Nevarnejša je pa kodravost listov, ki se, napadeni po tej bolezni, zvijejo, skodrajo, dobe močne nabrekline, porumene in nazadnje odpadejo, drevo pa shira in se posuši. Tudi če je drevo ušivo, se listi nekoliko zvijejo, vendar je pa kaj lahko opaziti na spodnji strani vse polno zelenih živalic, dočim pri kodravosti ne opazimo ničesar živega. Škropljenje koncem meseca februarja ali začetkom marca s 5% odstotno bakreno-apneno brozgo se najbolj obnese.

Ker je za vsakega gojitelja neobhodno potrebno, da pozna vsaj nekaj finejših breskev, njih svojstva, okus, rast in pa čas gojitve, naj navedemo vsaj glavne, ki uspevajo tudi pri nas:

Mayflower (majski cvet) je ameriška najranija, srednje debela, na sončni strani rdeče nadahnjena breskev, ki zori sredi julija. Meso je belo, dišavnega okusa in sočno. Drevo je skromno in bujne rasti ter stalno rodovitno.

Zmagovalka je stara znanka naših vrtov. Plod je debel, belorumen in rdeče nadahnen ter sočen in dišavnega okusa. Tudi to drevo je skromno glede sicer bujne rasti in zelo rodovitno. Zori v drugi polovici meseca julija.

Aleksander (podobne in ob istem času zrele so še Amsden, Arkansas, Kanada in druge). Plod je debel, rožno nadahnen, meso pa belorumenno in sladko. Drevo je skromno in rodovitno, zori koncem julija.

Triumph. Plod je debel, rumenordeč ter lepe zunanosti. Meso je rumeno in izredno okusno. Rodi takoj in jako obilno ter zori začetkom avgusta.

Mikado. Debel, temnordeč plod izbornega okusa, zori sredi avgusta. Drevo je skromno za lego in zemljo.

Madame Roginat. Imajo jo za najlepšo breskev. Plod je debel, prekrasne zunanosti in jako okusen. Zori okrog 20. avgusta.

Kraljica vrtov. Plod je debel in nekoliko podolgovat. Meso je zelenkasto rumeno in zelo okusno. Zori začetkom septembra. Tudi ta je že stara naša breskev.

V septembru pa rodijo še orjaško plodne, in sicer Starekova rana Elberta, Elberta in pa Hallejeva breskev. To so velikanske breskve, ka-

terih plod tehta v nekaterih krajih do $\frac{1}{2}$ kg. Sad ima pri vseh rumeno meso.

Predgorska breskev. Debel plod je rožno rdeč in jako lep. Drevo je jako skromno in rodovitno, zori pa v septembru.*)

Pozne breskve pri nas včasih ne dozore popolnoma, zato bi bilo bolj priporočljivo saditi zgodnje, posebno amerikske breskve, ki dozorevajo v avgustu.

Breskev je za vsakega osvežujoč sad, zato se tudi zadnja leta tako močno razširja. Njena manjša odpornost zoper mraz, kakor tudi razmerna kratka doba rasti v primeri z drugim drevjem — rodi običajno 20 let — nas ne bo ovirala, da ne poiščemo na vrtu prostora, kjer jo bomo zasadili, negovali in imeli od nje že v drugem letu koristi.

Naša družina

Darila naših malih

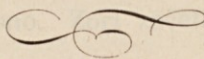
»Kam neki so izginili ostanki volne, saj jih je bilo vendar še precej,« premišljuje mati, ko prebira in išče po škatlah konce volne. Ko pa pride njen god tedaj ji prenese mala Metka pisano pleteno cunjo za brisanje prahu, iz katerega se režè vsi pogrešani ostanki.

Kdo se ne spominja, kako je sam kot otrok, v strahu in na skrivaj, pripravljaj godovna darila? Prav tako delajo otroci še sedaj. Kadar nimajo šole si izmoledujejo deklice pri mami, da smejo k sošolki ali teti, kjer namesto da bi se igrale, pridno pletejo, kvačkajo ali šivajo. Pametna mama sošolke ali teta jim da seveda z razumevanjem prav rada primeren kotiček. Koliko težje gre taka stvar, če morajo delati doma. Kadar se odpro vrata, že zaropota predal in zašumi papir, in oči begajo čisto zbegane po odprti knjigi. Mati mora seveda pregledati zmedo in izginiti iz sobe tako, kakor da bi ničesar ne opazila. Naravnost zanimivo je, kako skrivajo otroci svoje tajnosti; in kdo bi jim mogel pripraviti večje veselje, kakor če se jim posreči, da godovnika z darilom popolnoma presenetijo. Kako hudo pa je, če se jim to ne posreči. Kako hudo je na primer, če je mala Ivanka bog ve koliko časa štedila denar za najlepšo volno in se trudila, da je lepo spletla rokavice. Zelo zaposleni oče ali pa nekoliko nervozna mati pa poklonjenih rokavic še pomeri ne! Otrok tega dolgo ne bo mogel pozabiti.

*) Za izbor breskev sem kot vir uporabljal brošuro »Naš sadni rod« našega najboljšega drevesničarja g. Dolinška iz Kamnice pri Mariboru, kjer se tudi dobe vse te in druge sorte.

Če je pa že deklica z vsem trudom spravila skupaj tiste dinarje za volno, iz katere je spletla darilo, je dečku skoraj še težje najti kaj primernega za vezilo. Dečki se ne uče plesti in šivati, za večja darila pa tudi ni denarja. Koliko skrbi tak otrok in premišljuje, nazadnje pa stoji tik pred godom praznih rok. Iz takšnih zadreg bi lahko starši pomagali z dobrim nasvetom; dobremu nasvetu bi pa bilo treba seveda primakniti skoro gotovo kakšen dinar. Skromna, lastnoročno naj bodo izdelana darila, ki jih poklanjajo otroci. Tako naj podari na primer deček materi: lastnoročno odžagano in izgajeno desko za rezanje zelenjave ali mesa; zabožek ali škatlo, ki naj jo prepleska ali prelepi z barvastim papirjem. lahko pa tudi okraši z motivi, izrezanimi iz pisanega papirja; sliko, lastni izdelek, ki jo lahko tudi sam dene v okvir; lestenec, napravljen iz smrekovih ali borovih storžev; spreten risar pa bo napravil lahko tudi patrone za slikarijo v kuhinji. Očeta bo presenetil s pepelnikom, narejenim na primer iz konzervne škatle, ki jo bo okrasil po svoji najboljši volji. Hčerka lahko pokloni očetu škatlo za ovratnike, narejeno iz razglednic, kartona, ali pa spleteno iz rafije. Če je prihranila kaj več, tedaj mu naredi pisalno mapo, okrašeno z vezenjem, materi pa pripravi lahko iz odrezkov blaga knjižico za šivanke. Da bo bolj mična, obšije in okraši vsak list z drugačno prejico ali volno. Prijazen je tudi senčnik iz papirja ali iz blaga, okrašen z venčki iz cvetlic slamnic. Prav pride materi tudi vrečica za čevlje, sešita iz ostankov blaga. Takšne vrečice imamo za to, da se čevlji na polici ne praše, zlasti pa so praktične za potovanje, da nam čevlji ne umažejo drugih reči, ki jih imamo v kovčegu. Lično darilo je tudi grevec za čajno ali kavno ročko, pletena ali kvačkana vrečica za umivanje, iz navadne vrvice zmrežana torbica za nakupovanje ali mrežana vrečica za čebulo. Primerna darila so tudi preobleka za cvetlični lonček, napravljena iz papirja ali iz rafije, iz rafije spletena košarica ali krožnik, robec z monogramom itd. Bratec bo presenetil sestro s pohištvom iz lepenke ali tenkih deščic, lahko ji opremi tudi trgovino z vrečkami moke, fižola. ostanki blaga. Tehtnico naredi tako, da pritrdi na deščico pokončno stoječ drog, katerega prekriza s palčico, na palčico pa priveže na vsaki strani po en pokrov. Sestrica pa naj naredi bratcu vrečico za frnikule, ki jo lahko sešije ali splete, potem pa okraši z monogramom ali celim imenom. Bratec bo tudi vesel mrežane vrečice za igrače, a sestrica ga lahko tudi pogosti s sladko potičko, ki jo je spekla v svojem malem pekaču.

F. Mohorčičeva.

† Rado Pavlič

Umrli v Ljubljani, dne 25. julija 1935 naš prijatelj in sotrudnik g. Rado Pavlič, direktor druge drž. gimnazije.

Sam vedno mladeniško živahen se je znal vživeti v mladino in jo razumevati in ravno v tem je ležala njegova umetnost, da je bila mladina nanj navezana in se mu zaupala kot najboljšemu prijatelju tako v veselih trenutkih, kakor v težavah in neprilikah. In zato mu je bilo tudi mogoče odgojiti generacije v ljubezni do narave, naših prelepih planin in ustvariti krepke in nacionalne jugoslovanske idealiste.

Česar ni mogl dati in doseči med stenami učilnic, je izpopolnil na izletih, pri Sv. Joštu, Sv. Katarini in drugod po naših planinah, kamor je vedno tako rad zahajal, seveda vedno obdan s kopico mladine.

Seme, ki ga je sejal v rodovitne brazde dovzetne mladine, je rodilo obilne in bogate sadove in to mu bodi najlepši spomenik.

Tudi zadrugarji imamo dolžnost, ohraniti g. R. Pavliča v hvaležnem spominu.

Ko je leta 1931. »Zadrugar« izšel v prenovljeni obliki kot revija, namenjena družini, je bil pokojni Pavlič poleg pokojnega Milčinskega najvnetejši zagovornik in sotrudnik revije. S svojim delom je list podprl, da se je kot družinski list uveljavil.

Pokojniku lahka zemlja in trajen spomin!

C. P.

Gospodinjska šola naše zadruge

Dne 16. septembra t. l. otvori naša zadruga v prostorih »Železničarske menze« v Ljubljanskem dvoru v Pražakovi ulici pod nadzorstvom prosvetnega oddelka kr. banske uprave že tretji štirimesečni dnevni gospodinjski tečaj za naše železničarske žene in dekleta.

Ta tečaj je namenjen v prvi vrsti našim dekletom z dežele.

V tečaju se poučuje razen ob nedeljah in praznikih dnevno od 9. do 16. ure. Gojenke dobe hrano v šoli.

Razen najvažnejših predmetov, kuhanja in šivanja, se podučujejo še gojenke o teoriji kuhe, o gospodinjstvu, šivanju oblek in perila, pri krojevanju oblek in perila, o krpanju, mašenju, o praktičnem gospodinjstvu, kakor o pripravi miz, pospravljanju sob in kuhinje, snaženju posode, o pranju in likanju, o snaženju madežev, v nauku o serviranju, o družabnih pravilih, o konserviranju sadja in zelenjave, o zadružništvu

in praktičnem izvajanju združnih načel ter o najvažnejših pravilih v zdravstvu in o prvi pomoči.

V tečaj se sprejme največ 20 gojenk. Pogoj za sprejem je dovršeno 17. leto starosti. Vpisnina znaša Din 80.—, ukovina, v kateri všteta tudi prehrana in uporaba materiala, mesečno Din 320.—.

Vpisnina se plača takoj pri vpisu, ukovina pa vsak mesec v naprej. Prijave za ta tečaj sprejema od 9. septembra t. l. dalje vodstvo gospodinjske šole Nab. zadruga usl. drž. železnic v Ljubljani (Železničarska menza), Pražakova ulica.

Šivalni in prirojevalni tečaj naše zadruga

Dne 16. septembra t. l. se sporedno z gospodinjskim tečajem otvori za one želničarske žene in dekleta, ki se hočejo ali posvetiti umetnosti šivanja ali prirojevanja ali se dobro naučiti šivanja za gospodinjske potrebe, še poseben dnevni in poseben večerni šivalni in prirojevalni tečaj.

Dnevni tečaj bo posebno dobrodošel vsem onim gojenkam, ki niso drugače zaposlene bodisi v gospodinjstvu ali v javnih službah. Večerni tečaj je pa posvečen onim, ki so med dnevom kakorkoli drugod zaposlene.

Dnevni in večerni šivalni tečaj se vrši trikrat tedensko, in sicer ob urah, ki se sporazumno določijo z gojenkami.

Glavni predmeti v teh tečajih so: prirojevanje oblek in perila, šivanje oblek in perila, krpanje, mašenje, ročna dela vseh vrst in strojno vezenje in mašenje.

Ukovina bodisi za dnevni ali večerni tečaj znaša mesečno le Din 60.— ter se plača vsak mesec naprej.

Prijave sprejema vodstvo šivalnega in prirojevalnega tečaja Nabav. zadruga usl. drž. železnic v Ljubljani od 9. septembra t. l. dalje v šolskih prostorih poslopja Nabavljalne zadruga v Šiški, I. nadstropje.

Čebelarstvo

Na prodaj je 20 A. Ž. panjev, obljudenih z mladim satovjem. Panji so skoraj novi in izvrstno izdelani. Prodajali se bodo po Din 350.— z zimsko zalogo. Dopise poslati na naslov: Leskovec Ivan, prometnik Tezno.

Opozarjamo vse člane čebelarje, da nam je generalna direkcija odstopila 10 pokritih vagonov za naše člane po 150.— Din komad. Vagoni so pripravljeni kot zasilni čebelnjaki ali pa kot kokošnjaki ob malenkostni predelavi. Prevzem se bo vršil v delavnici v Mariboru kor. kol.

Obvestilo

Prodajalna Maribor kor. kol. obvešča članstvo mariborskega okoliša, da je s 1. avgustom t. l. otvorila poleg špecerije v novem lokalu v Aleksandrovi cesti šte. 42, vogal Meljska cesta (v bivši Koražijevi hiši) tudi novi manufakturni oddelek z veliko izbiro vsakovrstnega blaga. Razen članov, ki stanujejo v Mariboru, priporočamo, da se manufakturnega oddelka poslužujejo v čim večjem številu tudi člani s proge, ker se prodajalna nahaja v neposredni bližini kolodvora. S tem smo ugodili dolgotrajnim željam članstva.

MEDNARODNA ZADRUŽNA ZVEZA.

Mednarodna Zadrugna Zveza obsega 40 držav s 100 milijonov zadrugarjev in njih družinskih članov, organiziranih v nad 141.000 zadrugah.

Od teh je:

Zadruge	Članov
nabavljalnih 57.000	86,498.000
proizvajalnih 1.322	147.500
poljedelskih 37.000	3,110.000
kreditnih 46.000	9,057.000

Celokupen letni promet znaša preko 4.033 milijonov zlatih funtov.

Vložen kapital	340	»	»	»
Rezerve , , ,	214	»	»	»

ZADRUŽNO GIBANJE PO SVETU.

Organizacija zadrugne omladine v Franciji. Vsak pokret stremi za tem, da zainteresira za svoje ideje mladino. Tudi zadrugarji vemo, da je treba zanesti zadrugno misel v njene vrste. Glede zadrugnega gibanja velja še posebej, da mu je zajamčen uspeh, če ga bo umevala in v njem sodelovala že mlada generacija. Povsod se polaga na to dejstvo velika važnost. Tako se je tudi v Franciji pred dvema letoma osnovala organizacija zadrugne omladine. Nedavno je imela ta organizacija kongres v Lille-u. Na tem kongresu so bile določene sledeče smernice kot naloga mladinskega udejstvovanja v zadrugnem pokretu:

1. Proučavanje zadrugništva v vseh njegovih oblikah.
2. Vzgoja borcev, sposobnih za ustanavljanje, oživljanje in pospeševanje zadrug.
3. Aktivna propaganda za pridobivanje novih zadrugarjev in napredek zadrug.

V Italiji je vrhovna fašistična zadrugna ustanova vzela v svoje roke ustanavljanje regionalnih central za zadrugne nabavke na veliko. Na ta način se bodo vršile nabavke skoraj izključno neposredno od proizvajalcev in bodo s tem izločeni vsi posredniki.

Posebno nalogo bo imela nova osnovana organizacija za robno poslovanje zadrug z inozemstvom. Ta organizacija bo omogočala prodajo italijanskih združnih proizvodov v tuje države, na drugi strani pa nakup robe za potrebe domačih zadrug.

V Avstriji je zveza nabavljalnih zadrug skupno z dunajsko nabavljalno zadrugo osnovala poseben seminar, v katerem se bodo vežbali zadrugarji v predavanjih in referatih.

Na Švedskem so fabrikanti za milo, ščetke, paste za zobe, masti za obuvala itd. ustanovili kartel, v katerega so povabili tudi združne tovarne. Toda le-te so vstop v kartel odklonile in podvzele potrebne mere, da se ta kartel razbije. Želimo, da bi imela združna podjetja pri tem isti uspeh, kot so ga imela svoječasno glede kartelov za margarino, moko, kavčuk in električne žarnice.

Švedska združna zveza (Kooperativa Förbundet) izdaja izredno veliko za združno propagando in združno vzgojo. Za te namene obstoja poseben fond, ki znaša 1,490.000 kron (ca. 15,000.000 Din).

Amerikansko združništvo. Združna liga v U. S. A. je organizirala poset ameriških zadrugarjev v Evropo. Koncem julija so ti zadrugarji došli na Angleško, odkoder bodo potovali na Dansko, Švedsko, Finsko in Sovjetsko Rusijo, da si ogledajo združne ustanove v teh deželah.

V Kanadi je državna oblast odredila posebno komisijo za proučevanje ekonomskega položaja v Novi Škotski. V svojem poročilu je ta komisija s poudarkom ugotovila izredno uspešno udejstvovanje združništva v tej deželi.

Po »Združni zastavi«.

Iz življenja in prirode

Janko Sotošek:

Življenje prazgodovinskega človeka

(Konec.)

Železna doba.

Bronasta doba traja razmeroma dolgo časa. Vzroke za to je iskati v bogatih zalogah bakra in kositra, kar je zaviralo izkoriščanje železa. Končno pride čas, ko bron ne zadostuje več. Število ljudi namreč narašča in večja poraba brona povzroči, da se mu cena silno dvigne. Zato se pokaže potreba poiskati nadomestek za bron. Ta nadomestek je železo, ki se je izkazalo več vredno in bolj odporno kot starejša kulturna kovina. Sprva zadostuje nabiranje na površju ležečih kosov železa, kasneje pa se temu priključi dnevni kop. Pravi železni rudniki še dolgo niso potrebni. V bližini nahajališč železa so tudi mesta, kjer so železno rudo topili.

Najstarejše železne najdbe so razni lepotilni predmeti, kar je znak, da je bilo železo spočetka dragoceno in ga niso uporabili za izdelavo praktičnih predmetov.

Glede prve porabe železa vemo le toliko, da so ga poznali v bližnjem Orientu šele od srede drugega tisočletja pr. Kr. dalje. Tudi v Egiptu je bil znan šele v tem času. Iz Orenta se po posredovanju feničanskih trgovcev kmalu razširi v dežele ob Sredozemskem morju in odtod po ostali Evropi.

Železna doba se deli po srednjeevropskih najdiščih v starejšo ali hallstattsko in v mlajšo ali laténsko. Ti dve periodi sta omejeni na manjši prostor in trajata manj časa kot starejša prazgodovinska razdobja, ne več stotisočletja kot starejša, in ne tisočletja kot mlajša kamena doba, niti ne tisoč let kot bronasta doba, temveč le po petsto let.

Hallstattska doba.

Srednja Evropa z Alpami in pokrajinami, ki meje nanje na severu, zapadu in jugovzhodu, je prav predel hallstattskega kulturnega območja. Hallstatt je najdišče v zgornjeavstrijskem Salzkammergutu, kjer so našli razsežno grobišče z več tisoč grobovi iz dobe ca 1000—500 let pr. kr., ko so stanovali v Srednji Evropi Iliri. V grobovih iz najstarejše železne dobe so shranjevali pepel mrličev, v mlajših pa njihova trupla. V njih je na tisoče raznih predmetov, deloma iz brona deloma iz železa, kar je tipično za hallstattsko dobo, ki tvori neka prehod iz bronaste dobe v železno.

Od orožja so najbolj značilni dolgi meči, ki so v sredi nekoliko širši. Njihovi ročaji so včasih prav umetniško izdelani iz slonovine in okrašeni z jantarjem ali pa so celo zlati. Iz mlajšega oddelka hallstattske dobe so zelo številna železna bodala z bronastimi ročaji. Konice za sulice so večinoma železne, za puščice pa bronaste. Glavo so si ščitili vojščaki z bronastimi šlemi.

Orodje v tej dobi je prav mnogovrstno. Mnogo je sekir, še več pa nožev, tenkih in fino izdelanih, velikih in težkih. Lepotičje je slično onemu iz bronaste dobe. Posebno važne so zaponke - fibule, često prav različnih oblik in okrašene z jantarjem in steklenimi biseri.

Visoko razvito je lončarstvo. Izdelujejo se trebušaste žare, ki imajo obliko velikega lonca, visoke vaze in razno drugo posodje, deloma tudi iz brona ali železa in okrašeno z geometričnimi figurami v raznih barvah. Prav posebno imenitne pa so situle. To so vederca, izdelana iz bronaste pločevine, ki so zgoraj širša kot spodaj. Na zgornjem robu, ki je nekoliko navznoter zakrivljen, sta obroča, da se more nanje pritrditi povprečen ročaj. Velik njihov pomen pa je v tem, da so okrašene z reliefnimi figurami, ki nam kažejo življenje takratnega prebivalstva.

Gospodarsko stanje te dobe se kaže najbolj nazorno v naselbinah. V kameni in bronasti dobi si je človek izbral bivališča zaradi varnosti najraje na osamljenih gričih in jih obdal z nasipi in jarki in tako utrjene lahko branil pred sovražniki — to so znamenita gradišča — ali pa se je naselil ob jezera in močvirja. Že v mlajšem oddelku bronzaste dobe, še bolj pa v starejši stopnji hallstattske periode postane življenje mirnejše, varnost se poveča in poživi se trgovanje. Utrdbe izginejo, prav tako stavbe na koleh, v kolikor so bile napravljene zgolj iz obrambenih namenov, ostanejo pa na krajih, stalno ogroženih pred poplavami. Naselbine se pomikajo vedno bolj z zavarovanih višjih leg v nižje predele. Proti koncu periode se to stanje spremeni. Časi postanejo bojevitější, zato se naselbine utrjujejo in grade se zatočišča za slučaj nevarnosti.

Ljudje takrat ne živijo več samo v malih krdelih in v naseljih čisto raztresenega tipa, temveč tudi v pravih vaseh. Človek začne prodirati v gorske doline, kamor ga privabi bogastvo železnih rud, dragih kovin in vi prav veliki meri tudi sol. Trgovina je bila močno razvita, k nam so prihajali zlasti trgovci iz Etrurije v Italiji in iz Grčije ter so prinašali tamkajšnje izdelke.

V naši državi je hallstattska doba pustila mnogo sledov. Najimenitnejši najdišči sta Glasinac pri Sarajevu in Vače, največje in najvažnejše prazgodovinsko najdišče na Slovenskem. Hallstattsko dobo bi mogli z isto upravičenostjo imenovati po Vačah, kajti tam najdeni predmeti imajo vse značilnosti in posebnosti hallstattske kulture, le da je bilo grobišče pri Hallstattu prej odkrito kot vaško. Leta 1877. so se začela prva izkopavanja nad Vačami. V celoti je bilo odkritih čez tisoč grobov. Mesto prazgodovinske naselbine same pa je še vedno neznano. Grobovi so večinoma nizki ali plani, gomil je bolj malo. V starejših so le žare s pepelom, v mlajših pa tudi skeletni ostanki. Mnogo je v njih orožja in orodja, zlasti keramičnih izdelkov in fibul, najmenitnejša in svetovno znana pa je leta 1882. najdena vaška situla, ki je okrašena s tremi vodoravnimi pasovi reliefnih slik iz vojaškega in lovskega življenja.

Laténska doba.

V tej dobi začno naši kraji polagoma vstopati v zgodovino, toda vzlic temu jo štejemo še v prazgodovino, ker predstavlja končne forme prazgodovinskega kulturnega razvoja.

Središča kulture se nahajajo v mlajši železni dobi, kot že poprej v kameni, v zapadni Evropi, medtem ko je bilo izhodišče hallstattske kulture v srednji Evropi in bronzaste v severni in jugovzhodni. Nosilci laténske kulture, ki je od 5. stol. pr. Kr. polagoma zavladala v Evropi in trajala nekako do začetka našega letoštetja, so bili Kelti, ki so iz zapadne Evrope zasedli obsežne predele kontinenta. Podvrgli so si Zgornjo Italijo,

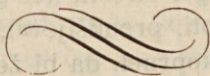
porečje Rena, Podonavje, Alpe in del Balkana. Na Kelte je močno vplivala klasična sredozemska kultura, ki je prihajala k njim iz grškega trgovskega mesta Massalie (Marseille) in se odtod po Rhoni in Renu širila proti severu.

Ime ima ta doba po kraju La Tène ob severnem delu Neuchatelskega jezera v Švici, kjer so našli ogromne množine železnega orožja, orodja, posod in lepotičja. Tu ni več bronastih mečev, sekir in konic za sulice. Material za izdelavo orodja in orožja je le še železo in so se druge, zlasti drage kovine uporabljale samo za okraske. Predmeti so jako praktični, dobro in solidno izdelani. Iz žigov na njih se vidi, da so bili napravljeni v tovarnah. Okrašeni so s stiliziranimi živalskimi in rastlinskimi ornamenti, često tudi s človeškimi glavami in ne več z geometrijskimi figurami. V tej dobi se pojavi lončarski kolovrat, lončarska peč in denar iz zlata in srebra. Novost so tudi škarje.

Visoko razvita obrt in trgovina privedeta do večjih aglomeracij keltskega prebivalstva, razvijejo se bogata trgovska mesta z velikim prometom. Zaradi poslabšanja varnostnih razmer so močno utrjena. Iz obrambnih namencv nastanejo tudi mogočni nasipi, ki so često povezani v cele trdnjavske sisteme.

V jugovzhodni Evropi se je spojila grška kultura z domačimi kulturnimi elementi v laténskim slične forme. Obsežne ravnine med izlivi Donave in Dnjeptra so bile že v mlajši kameni dobi središče bogate kulture, ki je močno vplivala na egejski in kasneje na grški kulturni krog. V poznejših dobah je ta vpliv prenehal. Prebivalci teh pokrajin so bili Skiti, ki so živeli ob Donavi v najožjem sosedstvu s Kelti. Iz te sosesčine in pa iz skupne odvisnosti od klasične kulture si moramo razglagati podobnost keltske in skitske kulture.

Če si še enkrat ogledamo življenje prazgodovinskega človeka, vidimo vzlic medli sliki, ki si jo lahko napravimo le na podlagi izkopanin, kako je bil spočetka na nižji stopnji svojega razvoja, popolnoma odvisen od narave. S porastom njegovih duševnih sil se ta odvisnost vedno bolj zmanjšuje in človek si naravo celo do neke meje podredi. Ta razvoj še vedno traja in narodi tekmujejo med seboj z različnim uspehom, nekatera rasno nižje stoječa ljudstva pa so še danes obsojena živeti enako primitivno kot ljudje v kameni dobi.

Gustav Strniša:

Na tračnicah življenja

Zločin ali kaj?

Čuvaj Jakob je sedel pred svojo čuvajnico in se zamišljeno oziral v jasno večerno nebo.

V višavi so mežikale zvezde, mesec se je skrivnosten in tih skrival za puhaste oblake, blesteča njegova glava je le včasih pogledala izza njih, se spet skrila in hitela dalje.

Smola je premišljeval, kimal z glavo in vlekel dim iz svoje pipe ter ga spuščal kvišku in opazoval kolobarje, ki so se vijugali nad njim. Koli-kokrat je že tako sedel pred čuvajnico in mislil, samo mislil. Zadnje čase, ko je bil zelo osamljen, je ostajal zunaj kar po več ur, saj ga ni nihče ošteval in mu branil ter ga motil v večerni tišini.

Kako tajinstveno in lepo se mu je vse videlo v tistem mraku! Prisluskoval je šepetanju vetra, gledal mesec in zvezde ter lahkokrile oblake in se hotel zamakniti v skrivnost noči. Bolj in bolj se je želel pogrezniti v tajinstveno življenje okoli sebe in se spojiti z neko skrivnostnostjo, ki vlada ponoči v prirodi in jo dela opojno in zagonetno, da bi človek hodil po polju in gozdu po prstih, boječ se, da bi ne predramil in ne skalil čudežne ubranosti, ki je povsod okoli njega.

Kako bi Jakob rad še globlje, kako rad bi vtopil vsa svoja čuvstva v to tišino! Vendar si je spet in spet moral priznati, da ni več v njem tiste tihe spokojnosti, ki jo je imel nekdanj, čeprav je bil zdaj sam in nemoten. Tudi ga je dramila skrb in ga mučila tista vsakdanja sitna in tegobna misel za prehrano in red, ki je za moškega moreča.

Kako je bilo nekdanj vse drugače, čeprav je njegova starka divjala. Skrbela je vendar zanj, zbegati ga pa ni mogla, ker je vedel, da je bistveno dobra. Zato ji je vse sproti odpuščal in so njene besede zdrknile ob njem kakor trhle puščice ob železnem ščitu.

Da, to ni bil več pravi mir, ki ga je zdaj živel, temveč strahotna osamelost in mrka zavest, da je na svetu nepotreben, da ga nihče več ne mara, da ni nihče odvisen od njegovega dela in ne čaka, kdaj se bo vrnil iz službe.

Da, spet je imel ženo, ki pa ni bila nikoli njegova in ga je samo sovražila. In te zavesti se ni mogel otresti, ker ga je preveč bolela in pekla.

In Smola je sedel v samoti, premišljeval, se poglobljal v tišino, spet vzdramljen trpel in čakal in koprnel, da bi že prispel njegov zadnji vlak, da se potem oddahne in se vleže v grob, saj od življenja ni imel pričakovati ničesar več. Da, želja za življenjem mu je splahnela in utrujen si je želel smrtnega pokoja.

Koliko vlakov pojde še mimo? Kdaj zdrkne tisti zadnji? Če bi vedel, bi mu dal znak, naj počaka in sam bi se odpeljal z njim nekam dalje, nekam v brezkončnost, kjer se neha to prazno življenje in človek pozabi, ko zasanja svoj smrtni sen.

Vsako noč je čuvaj zelo pozno odkreval v svoje stanovanje za čuvajnico ali pa kar na klopi pred njo zaspal z blazino pod glavo, kajti v prirodi se je čutil nekam varnega, kakor bi ga varovalo vse, kar je bilo okoli njega, saj mu je bilo domače in drago, vse je z njim dihalo življenje tihe noči in nobena stvar ga ni spominjala na njo, ki se mu je izneverila.

Le včasih je šel v sobo ter si prižgal luč. Bil je praznoveren človek, iznad police je privlekel karte in si prerokoval nanje. Ko se je drugič ženil in si jih je vrgel, so mu naznanjale nesrečo. Smejal se jim je, preslepiti je hotel samega sebe in poročil se je. Kesneje, ko je spoznal, da so mu pokazale resnico, jih je imel še bolj v čislih.

Kadar se je spomnil, kako je to prerokovanje nekaj praznega in morda tudi res neumnega, je karte med mešanjem vrgel nazaj v kot, a ni se za dolgo premagal, kmalu se je spet poglobil vanje, čeprav so mu vedno naznanjale samo nesrečo. Ugibal je pomen kart, se jezil nad svojo usodo, jih često treščil ob tla ter jih potem spet godrnjajoč pobiral.

Neke noči, ko je bila žena doma, si je spet krajšal čas s kartami.

Tedaj je potrkal na okno Kolar.

Smola je vstal in pogledal kdo je. Ko je zagledal ženinega ljubimca, mu ni hotel odpreti.

»Prerokuj mi karte, sicer vlomim in ti razbijem bučo!« je zahreščal nočni gost, ki je bil pijan.

Smola se je prstrašil in mu odprl.

»Pojdiva v čuvajnico, da ne zbudiva žene!« je šepnil starec.

In šla sta.

Jakob je premešal karte, roke so se mu tresle, obhajala ga je tesnoba in negotjje, bal se je.

Kolar je karte dvignil.

Čuvaj se je nad nje nagnil in jih ogledoval ter skušal dojeti njih pomen. Tedaj je opazil, kako je švignila kvišku nasprotnikova pest. Odskočil je.

Nekaj časa sta si stala nasproti in se tiho gledala. Jakob je bil bled in miren, a Kolar skoraj prestrašen, vendar se je prisiljeno režal.

»Kaj si hotel?« je siknil čuvaj.

»Nič, prerokuj mi!«

»Stopi na drugo stran mize!«

Mladenič je stoječ na nasprotni strani poslušal.

In Smola mu je pripovedoval, da bo še srečen v življenju, če ne pride vmes črna pika, ki mu je ves čas na poti. Če pa pride vmes, je nje gova usoda zapečaten.

»Kaj pomeni tisti pikov as?« je hripavo vprašal Kolar.

»Umor!«

Trdo je udarila starčeva beseda, ko je nasprotnika pogledal jekleno in mrzlo, kakor bi mu prodril z britvijo do srca.

»Ha, starec, ti si nor!« je zarjul Kolar in že ga je vzela tiha noč.

»Kaj je hotel ta zlodej od mene? Menda me ni nameraval nocoj ubiti? Bolj moram paziti! Preskrbeti si bo treba orožje!« je mrmral čuvaj in se počasi odpravil v hišo, ki jo je skrbno zaklenil za seboj.

Njegov nasprotnik pa je hitel po cesti proti Kamnu in klet:

»Rad bi bil usmrtil hudiča, saj ga nisem mogel! Starec ima nekaj čudno žalostnega v očeh, tako obupno gleda, da me je strah pred njim!«

Čuvaj Smola je spet sedel pred čuvajnico. Njegove žene ta večer sploh ni bilo domov, že zjutraj mu je povedala, da bo prenočila v svoji hiši v mestu in da naj nikar ne čaka na njo.

Mož je ni naprej spraševal, molče ji je samo pokimal in šel po svojih vsakdanjih opravkih.

In zdaj je počival. Vse okoli njega je molčalo. Tako tesno mu je bile ta večer, v prsih ga je bolelo, glava mu je hotela kar počiti.

Pred dobro uro se je hudo ujezil. Neki tovariš mu je spet pripovedoval o Tini in njenem ljubimcu. Mož ga je prosil, naj molči, a on ga je še dražil, da je naposled vzrožil.

In zdaj je spet moral ves čas misliti na Tino. Sam s seboj se je pogovarjal:

»Baba me bo še zastrupila, dobro vem, da me bo, če me že ni, ker postajam vedno bolj čuden! Da, počasi me uničuje, prav počasi, da me bo polagoma končala!«

Naslonil si je glavo v roke in se zastrmel v tirnice, ki so sijale pred njim.

Kako gladke so in spolzke, kam v brezkončnost vodijo! Da, taka je ženska! Gladka je in svetla, a kam te pripelje kača strupena?«

Jakob je vzdihnil. Spet je začutil v glavi nekaj omotljivega, počasi je odkolovratil v čuvajnico.

»Čaja si skuham, zares kar slab sem nocoj!«

Nalil si je vode v samovar in zakuril. Voda je pričela šumeti. Starec je slonel poleg in jo opazoval.

»Ali ni nekdo potrkal?«

Dvignil se je, stopil k vratom ter prisluhnil. Nikogar ni bilo. Vrnil se je.

»Zakaj mi je spet tako tesno? Kaj me vendar muči? Mar sem res bolan? Menda bo treba umreti? Da, danes sem se preveč razburil!«

Izpil je čaj vroč, skoraj vrel. Vmes je vzdihoval, ko ga je golcal v debelih požirkih in spet bolščal v vrata, ker je imel videz, da nekdo ne-prestano trka.

Moral je čakati na zadnji nočni vlak. Zapel si je suknjo in spet odšel pred čuvajnico. Vlak je kmalu prisopihal mimo in starec se je razveselil, da je bil enkrat prost.

»Samo, da je oddrdral! Svojo dolžnost sem za nocoj izvršil!«

Nekaj časa je taval ob tiru in kimal, kakor bi se s kom pogovarjal. Menda je govoril s svojimi spomini. Po gladkih tirnicah so pridrseli k njemu, gledal jih je in z njimi zaživel. Čutil je, da vedno bolj živi preteklosti, ki je bila bogata napram sedanosti, katera se mu je videla tako bedna, sramotna in žalostna. Ni se več hotel muditi pri nji, globlje je silil, v preteklost, v dni svoje nežne mladosti, v prvi čas, ko je bil še skromen pastir.

Da, od tam je prinesel s seboj v življenje voljo do dela. Iz prirode je prišel in ni prav storil, da je prevzel to službo. Njegove tirnice bi bile morali voditi drugam, skozi zelene poljane in hoste, čez hribe in doline, samo v prirodo, kjer je bil doma, od koder sta bila njegova starša, preprosta hribovska kmeta.

Čuvaj je vedno bolj spoznaval, da je vlak svojega življenja prav on sam zavozil v napačno smer in zato je za vse nadloge bolj in bolj dolžil samega sebe.

Kako bi bil v prirodi drugačen! Razvil bi se bil pač v pravega hribovskega kmeta in se razživel v svojem svetu! A tu je ostal večna neroda, rogovila, ki si ni znal pomagati, živeč vedno v nekem tujem svetu, ki ni bil zanj, ki mu je bil preozek, saj se ni mogel razmahniti ne delati po svoji volji!

Zakaj je ta večer na vse to mislil?? Zakaj so se porajali spomini kar strnjeni, ne da bi se vrstili drug za drugim? Gledal jih je, a ni jih mogel jasno opredeliti, vse se je gnetlo in spreminjalo, raslo v gmoto, se vzpenjalo in kipelo v ogromnost.

Ali je mar res toliko doživljal? Ali ni bilo njegovo življenje neznatno tiho životarjenje skromnega železniškega čuvaja?

V duši se je spraševal in se samemu sebi bolno smehljaj, a ni vedel, čemu se smeje. Hipoma mu je postalo marsikaj jasno, s čimer si je včasih zastonj belil glavo.

Kako je vse preprosto in prav zato, ker je tako preprosto, je marsikaj tem večja uganka!« si je v mislih odgovarjal strmeč predse, kakor bi bil pričakoval nekaj posebnega, nekaj, česar še ni dojel ne spoznal, a je vedel, da se mora kmalu zgoditi.

Glava ga je vedno bolj bolela. Če je zatisnil oči, so zaplesali pred njim veliki goreči kolobarji, v katerih so se motale slike njegovih spominov, se zgoščale, mešale in spreminjale. Zbadalo ga je v možganih in ni si mogel razložiti, kako da sploh še more jasno misliti, saj je bolečina od hipa do hipa naraščala in postajala vedno bolj neznosna.

In potem je čutil, da mu je slabo kakor še nikoli. V bližini ni bilo nikogar, a sam je vedno jasneje slutil, da se bo z njim slednji trenutek nekaj zgodilo. Bil je kakor igralec, ki je popolnoma pozabil na svojo vlogo, ker ga je spomin pustil na cedilu. Zavedal se pa je, da mora nekaj ukreniti in se na nekaj pripraviti, kar se bo slednji hip pripetilo, le tega ni vedel, kaj se mora zgoditi.

Ali je to smrt? Morda prihaja zdaj k njemu nepričakovano in mirno, zadnje dni si je posebno želel umreti, kaj če se mu zdaj bliža konec? Morda je ta čuvajnica res zadnja postaja njegovega bednega življenja?

Zaletel se je k zapornicam:

»Zaprem jih in luč obrnem na »rdeče«, na »stoj«! Bo že koga prineslo mimo. Sicer pa, kaj mi je? Ali si ne morem sam pomagati?«

Vzravnal se je hoteč iti proti postaji. Pa je napravil samo nekaj korakov. Čutil je, da mora pasti. Komaj se je zvlekel do klopi pred čuvajnico. V glavi se mu je vedno bolj vrtelo.

In potem je legla nanj strahovita teža, ga stiskala vedno bolj in bolj ter ga hotela zadušiti. Ob enem je spoznal, da mu v glavi nekaj odreveneva, da težka bolečina popušča in se mu nekaj mrtvi. Obraz mu je prebledel. Spreletela ga je čudna tresavica, nakar je nenagloma vse ponehalo.

Oddahnil se je.

In tedaj se je hipoma spomnil na svojo mater, ki jo je ljubil tako verno in vdano, da je tudi v kesnejših letih ni pozabil. Da, ona je bila res žena, kmetica, neznatna in skromna je delala kakor mravlja, se vedno smehljala in garala, ljubeča svojo deco in zemljo, ki jih je redila.

In spomnil se je, kako je mirno zaspala in se še po smrti smehljala. Pomlad je bila. Zunaj je pel škrlanec. Okno je bilo odprto, da je sonce razgibano sililo v sobo. Nikjer ni bilo sledu o žalosti, umiranjju ali smrti. Žarki so rezali ozračje kakor zlate peroti in se sproščali nad njeno ležišče. In ko je mati zadnjič dvignila svoje izsušene, prozorne roke, mu je bilo, da se je oklenila sončnega žarka, da je zasijala nad njo ognjena slepeča perot. In ko je žarek zginil, je mati ugasnila. Pogledal ji je v sijoči obraz in še dolgo ni mogel verjeti, da je res umrla.

In zdaj je čuvstvoval, da se ji bliža. Obšlo ga je nekaj blaženega in milega, hotel je dvigniti roke, ni jih mogel, želel je zakričati, pa je samo zašepetal.

Bilo mu je, da nekam pada, da se grudi v brezkončnost, v veselje. Utrujenost ga je obvladala, komaj se je premaknil in se bolestno nasmehnil.

Vlak njegovega življenja je zdrknil mimo. Zasijale so tračnice, zago-relo je pred njim in v slepeči bleščavi je videl, kako je pihal mimo počasi, silno počasi, a vendar je vedel, da beži kakor blisk. Vsa okna so bila odprta. Na vsakem oknu je zagledal znan obraz iz svojega življenja. Mla-

dost se je pojavila v cvetju, zelenju in petju. Na oknu je slonela njegova mati in ga vabila z roko. To ni bila več siva starka, vsa mlada in vesela se mu je smehljala. In potem je opazil slepo sosedovo pastirico, s katero se je včasih igral, ko je bil še otrok. Spomnil se je, kako ga je stiskala k sebi, ga božala in poljubovala, da ga je skoraj zadušila, ko mu je pripovedovala, da ga ima zelo rada. Umrla je še mlada in nenadoma, da je komaj verjel v njeno smrt. In potem je zagledal na oknih bradate obraze tovarišv vojakov, svojih znancev, o katerih je zvedel, da so umrli v vojni ali ujetništvu. Naposled se je prikazala njegova Špela, videl je kljukasti nos, mrtve vodene oči, voščeno bled obraz, na katerem ni bilo ne nejevolje ne jeze, temveč samo skrivnosten svečani mir posmrtnosti.

In ko je hotel videti, kdo vodi vlak, je hipoma opazil keruba s krili, črnimi kakor noč. Že je videl, da lokomotiva nima stroja, temveč da jo poganjajo ogromne mračne peroti, podobne velikanskim motorogam.

Starec je tiho vzdihnil. Začutil je nekaj sproščenega, spoznal je pravi vlak, ki ga popelje na zadnjo postajo.

In čutil je, da postaja lahek, da nima nobene teže več. Pognal se je kakor mladenič in že je sedel v vlaku poleg svoje matere, ki ga je lju-beče objela:

»Sin moj! Vendar si prišel! Truden si, spočij se!«

Naslonil se ji je na krilo kakor včasih, ko je bil majhen otroček in že je sanjal globlje in globlje.

— — — — —

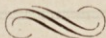
Tiho stoji neznatna čuvajnica sredi noči. Mesečina drsi preko nizke strehe, že je zavalovala na bledem čuvajevev obrazu. Mož leži nepremično. Na njegovem obličju je vse odrevenelo, bledica obraza se staplja s sijem mesečine kakor bi se speči spajal s naravo, ki ga objema v nočni tišini. Bleščava se sprošča po tirnicah, objame drevje okoli hišice in se zaleti na cesto.

Dosegla je senco, ki se tihotapi ob drevju, se skriva in opreza predse. Že je tik ob čuvajnici. Splazi se okoli ogla in kmalu je na progi, kjer se zravnava in zazre blizu sebe starega čuvaja, ki mirno na klopi počiva.

Senca obstane. Trenutno počaka in že se zabledi v mesečini. — Kolarjev spačeni obraz. Pijan je, a mrka vztrajnost je v njegovem divjem pogledu, oči mu kar gore, ko naenkrat dvigne roko s pištolo in pomeri.

Desnica mu spet omahne, kakor bi se bil premislil. Trenutek okleva, kot bi hotel, da se čuvaj dvigne in pobegne odtod.

Čuvaj ostane miren in negiben kot bi nalašč čakal na zadnji udarec neizbežne usode.

Kolar se cinično zareži in spet vzdigne roko.

Zakaj čuti, da se mu desnica trese? Ali ni nekdo poleg njega, ki ga hoče zgrabiti in mu izviti pištolo? Ali ne veje vanj dih smrti?

Otrese se te misli in stisne orožje.

In tedaj vznikne v mesečini pred njim velika črna pika, pikov as, v krvavem okvirju ga vidi pred seboj.

Roka mu še bolj trepetaja, ko pomeri naravnost v srce in sproži.

Oster pok pretrese ozračje. Morilec zleti, kar ga neso noge. Po cesti hiti, a ko hoče zaviti na poljsko pot, sreča kretnika Škrge, ki gre v službo in se čudi bežečemu ter ga vpraša:

»Kolar, kam vendar dirjaš?«

Ogovorjeni zakolne, ko vidi da ga je kretnik spoznal. Najrajše bi še vanj streljal. Divje se poganja dalje, prileti v svojo zakotno sobico, pogradi nekaj obleke, jo stlači v kovčeg, zdirja na cesto in teče dalje kakor blazen.

— — —

»Kaj se je zgodilo?«

Na postaji so čuli strel in se vprašaje spogledali. Premk, ki je imel službo, je pritekkel k čuvajnici gledat. Srečal je kretnika, ki mu je povedal, da je naletel na Kolarja na moč bežečega na poljsko pot.

»V čuvajnico!« je ukazal prometnik.

Zapornice so bile spuščene, kar se mu je takoj dozdevalo sumljivo. Ko sta dospela do čuvaja, ga je Premk stresel za rame. Starec je skoraj zdrknil na tla.

»Mrtev!« je zaklical Škrge in se vprašaje ozrl do svojega višjega.

»Ustreljen!« je mrko poudaril Premk in mu ukazal, naj takoj skoči po orožnike.

Preden je minilo pol ure, so orožniki sestavili zapisnik in takoj odhiteli poizvedovat za Kolarjem, ki ga niso več dobili, pač pa so še tisto noč aretirali Tino, čeprav je trdila, da je nedolžna.

Vsebinska: Nevtralnost zadružništva (str. 225). — Šola, učne knjige pa zadružna misel (str. 228). — Zaščita denarnih zavodov in njihovih upnikov (str. 230). — Kuhinja (str. 232). — Manufaktura (str. 233). — Vrt in cvetlice: Jesenske setve (str. 236). — Trajnice (str. 237). — Sadjereja: Breskev (str. 238). — Naša družina: Darila naših malih (str. 241). — Zadružni vestnik: † Rado Pavlič. — Gospodinjska šola naše zadrage (str. 243). — Sivalni in prikrojevalni tečaj naše zadrage. — Čebelarstvo (str. 244). — Obvestilo (245). — Iz življenja in prirode: Življenje prazgodovinskega človeka (str. 246). — Leposlovje: Na tračnicah življenja (str. 250).

»Zadrugar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnemu odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

goč. Inštrumentalni učitelj mora gojenca učiti osnovne pojme teorije, namesto da bi ga učil sviranja na dotičnem inštrumentu. To je pa naloga teoretičnega pouka, ki je tudi mnogo cenejši od inštrumentalnega. Tak gojenec, ki pozna osnovne pojme teorije, napreduje mnogo hitreje pri inštrumentalnem pouku in pridobiva s tem veselje za ta nauk.

Šolsko vodstvo opozarja tudi, da je obisk pouka osnovne teorije obvezen za vse gojence, ki tega predmeta še niso absolvirali. Šolsko vodstvo pa toplo priporoča tudi obisk ostalih višjih predmetov glasbene teorije, nauka o harmoniji, kontrapunktu in oblikoslovju.

»Sloga« opozarja dalje, da polaga veliko važnost na pouk orkestralne in komorne glasbe. Gojenci, ki so dovolj napredovali v obvladanju inštrumentov, naj se mnogoštevilno udeležujejo pouka v skupnem sviranju. Tako bodo pomagali ustvariti naš lasten simfonični orkester.

Šolsko vodstvo.

Obvestilo glede otvoritve gospodinjske šole in šivalnega ter pri krojevalnega tečaja glej v listu str. 243/44!

Malinov sok

Članom priporočamo malinov sok brez sladkorja (lastni izdelek), iz katerega si lahko pripravijo gospodinje pristen malinovec. Dobite ga v naši prodajalni Ljubljana gor. kol. po ceni Din 5.50 za kg.

Prazne steklenice

od mineralne vode (à 1.40 l) sprejemamo po ceni Din 3.— za komad, le če je bila voda kupljena pri nas. Steklenice morajo biti popolnoma čiste in opremljene z originalno etiketo.

Zadrugaciji vpoštevajte!

Naročite pri naši zadrugi prvovrstno mleko. Dostavljamo ga na dom v higijensko zaprtih steklenicah po ceni Din 2.— za liter.

Kurivo

Na zalogi imamo dovolj zdravih in suhih bukovih drv. Naročila sprejemajo blagajne v prodajalnah.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2241 in 2248.

Prodajalne:	Ljubljana:	{	Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		{	Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
	Maribor:	{	Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon št. 2061.
			Glavni kol., Aleksandrova cesta 49, telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 8

veljaven od 20. avgusta 1935.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
takoj ob prejemu blaga!

Mlevski izdelki

Moka Ogr	kg	2.75
„ Og	„	2.75
„ št. 2	„	2.55
„ št. 5	„	2.40
„ št. 6	„	2.20
„ enotna	„	2.50
„ ajdova	„	3.75
„ koruzna	„	1.50
„ krmilna	„	1.40
„ rižna	„	2.50
Otrobi, koruzni	„	1.—
„ pšenični, debeli	„	1.40
„ „ drobni	„	1.30
Zdrob, čakvantin	„	2.75
„ koruzni	„	2.—
„ pšenični	„	3.—

Testenine

Domače

Fidelini	kg	6.—
Krpice	„	6.—
Makaroni	„	6.—
Polži	„	6.—
Rezanci	„	6.—
Špageti	„	6.—
Zvezdice	„	6.—

Jajčne

Makaroni	kg	8.25
Polži	„	8.25

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	9.25
Špageti	„	9.25
Jajnine vseh vrst	„	16.—

Riž

Carolina	kg	12.—
Ia	„	8.—
Ila	„	7.—

Deželni pridelki

Čebula, domača nova	kg	dnevna cena
„ egiptovska, nova	„	3.—
Češenj	„	5.50
Fižol, cipro	„	3.50
„ prepeličar	„	3.25
Grah, zelen	„	12.50
Ješprenj	„	3.50
Ješprenječek	„	7.50
Kaša	„	4.—
Koruzna, debela	„	1.35
„ drobna	„	1.75
Krompir novi	„	dnevna cena
Leča, Ia	„	12.—
Leča, Ila	„	5.50
Piča za kure	„	1.85
Ptičja hrana	„	8.—

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	15.—
Rozine, Ila	„	12.—
Cvebi	„	12.—
Grozdiči (vamperli)	„	12.—
Slive, suhe, bosanske	„	—.—
Dateljini	„	kart. —.—
Fige, dalmatinske	kg	—.—
„ v vencih	„	7.—
Lešniki, tolčeni	kg	32.—

Limone	kom.	0.05-1.—
Mak, plavi	kg	10.—
Mandeljni, Ia	„	46.—
Mandeljni, Ila	„	32.—
Orehi, celi	„	8.—
Orehova jedrca	„	26.—
Pinjoli	„	66.—
Pomaranče	kom.	—.—
„	„	—.—
Rožiči, celi	kg	5.50
Rožičeva moka	„	5.50

Sladkor

Kocke	kg	15.—
Sipa, drobna	„	13.25
„ debela	„	13.35
V prahu	„	15.—
Bonboni	„	25.—
„ Fourrea, Ia	„	40.—
„ „ Ila	„	30.—
Bonboniere po velikosti	kom.	—.—
Kandis	kg	23.—
Margo slad	„	44.—
Šumeča limonada	kom.	1.—

Sol

Fina	kg	4.—
Morska	„	2.75
Namizna	„	3.—

Kava

Perl	kg	76.—
Portoriko	„	76.—

Napolitanke, dolge . . .	kom.	1'—
" " " " " "	zav.	15'—
Oblati . . . " " " "	"	15'—
Otroški piškoti . . . " " "	"	15'—
Ovomaltine, mala . . .	doza	13'—
" srednja . . . " " "	"	32'—
" velika . . . " " "	"	56'—
Paradižniki, 1/8 kg . . .	"	4'50
" 1/2 " " " " "	"	9'—
Sir, Chalet, Ia . . .	kom.	3'—
" " IIa . . . " " "	"	1'50
" " IIa . . . " " "	skatl.	7'—
" emendolski, Ia . . .	kg	25'—
" Parmezan . . . " " "	"	85'—
" stiški . . . " " "	"	22'—
" trapistovski . . . " " "	"	20'—
" liptavski . . . " " "	"	30'—
Soda, jedilna . . . " " "	"	14'—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed . . .	zav.	5'—
Citronin prašek za puding . . .	"	2'50
Čokoladne jedi . . .	"	4'20
Čokoladna krema . . .	"	3'50
Čokoladni prašek za puding . . .	"	2'80
Makronin prašek za puding . . .	"	4'20
Malinov prašek za puding . . .	"	2'50
Mandeljevi prašek za puding . . .	"	2'50
Pecilni prašek . . .	"	1'—
Pripomoček za vkuhanje . . .	"	2'—
Rdeči zdrob . . .	"	3'50
Rumenilo . . .	"	1'—
Vanilijeva krema . . .	"	3'—
Vanilijin prašek za puding . . .	"	2'50
Vanilin sladkor . . .	"	1'—
Zmes za šartelj . . .	"	12'—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . .	zav.	3'—
Ingver . . .	"	3'—
Janež . . .	"	2'50
Kamilce . . .	kg	30'—
Klinčki (žbice), celi in zmleti . . .	zav.	2'50
Korjander . . .	"	2'50
Kumna . . .	"	2'50
Lavorjevo listje . . .	"	1'—
" zrnje . . .	"	1'—
Majaron . . .	g	64'—
Muškatov cvet . . .	zav.	3'—
Muškatovi orehi . . .	kom.	—50
Paprika, huda . . .	zav.	3'—
Paprika, sladka . . .	"	3'—
Piment, cel in mlet . . .	"	2'50

Poper, " " " " " "	zav.	3'—
Vanilija v šibkah . . .	kom.	1'75
Žafran . . .	zav.	—75

Tekočine

Kis za vlaganje . . .	l	3'—
Kis, nav., dvojno močni . . .	l	3'—
" vinski . . .	"	4'50
Olje, bučno . . .	"	10'—
" italijansko . . .	"	18'—
" namizno . . .	"	12'—
" olivno . . .	"	16'—
Francosko žganje, mala . . .	stekl.	10'—
" " srednja . . .	"	24'—
" " velika . . .	"	48'—
Brandy, à 0'17 l . . .	"	—
" " 0'35 l . . .	"	32'—
" " 0'70 l . . .	"	52'—
Liker, Florijan, grenki . . .	l	42'—
" " sladki . . .	"	42'—
" Pelinkovec . . .	"	36'—
" razni . . .	"	38'—
Rum Ia, à 1/2 l . . .	stekl.	34'—
" Ia, " 1 " " " "	"	58'—
" IIa, " 1/2 " " " "	"	20'—
Rumova esenca . . .	"	8'—
Žganje, borovničar, à 1/2 l . . .	"	22'—
" brinjevec, " 1/2 " " "	"	18'—
" hruševce, " 1/2 " " "	"	18'—
" slivovka, " 1/2 " " "	"	18'—
" tropinovec, " 1/2 " " "	"	18'—
Vino, belo, štajersko . . .	l	12'—
" cviček . . .	"	11'—
" belo, dalmatinsko . . .	"	9'—
" črno, " " " "	"	8'—
" Opolo . . .	"	8'—
" Prošek . . .	"	20'—
" Vermut . . .	"	26'—
Malinovec, à 1/2 l . . .	stekl.	14'—
" odprti . . .	kg	18'—
Radenska voda 14/10 l . . .	stekl.	7'—
Rogaška " 14/10 " " " "	"	7'—
" " Donati 1 l . . .	"	6'50
Grenka voda Fr. Jožefova . . .	"	12'—
" " Palma . . .	"	10'—

Potrebščine za perilo

Mila

Benzit . . .	zav.	5'—
Hubertus, sivo . . .	kg	9'—
" navadno . . .	"	10'—
" terpentin . . .	"	12'—
Merima . . .	"	11'—
Sunlight . . .	zav.	4'—
Schicht, navadno . . .	kg	11'—
" terpentin . . .	"	13'—
Zlatorog, navadno . . .	"	10'—
" terpentin . . .	"	12'—

Pralni praški

»Enac«, milne luske . . .	kg	28'—
»Henko« soda . . .	zav.	3'—
Lux . . .	vel.	4'50

Perion . . .	zav.	4'50
Persil . . .	"	6'—
Radion . . .	"	5'25
Snežinka . . .	"	4'50
»Tri«, soda . . .	"	3'—
Ženska hvala . . .	"	2'50
Radost peric . . .	"	2'50

Druge potrebščine

Soda za pranje . . .	kg	1'75
Lug . . .	"	3'50
Boraks . . .	zav.	2'50
" sarski . . .	skatl.	5'75
Škrob, rlijev . . .	"	5'—
" " " " " "	zav.	1'50
Plavilo v kockah . . .	"	2'50
Plavilni papir . . .	"	1'50
Pralni stroji, leseni, mali . . .	kom.	13'—
" " " " " "	vel.	14'—
" " " " " "	pločev. mali	16'—
" " " " " "	vel.	18'—
Vrvi za perilo . . .	15 m	Cene po kvaliteti
" " " " " "	20 "	
" " " " " "	25 "	
" " " " " "	30 "	
" " " " " "	35 "	
" " " " " "	40 "	
Obešalniki za sušenje pe-		
rtle . . .	"	20'—
Ščipalke za perilo . . .	kom.	—50

Toaletni predmeti

Milo, Favorit . . .	kom.	8'—
" Glycerin . . .	"	4, 9
" kopalno . . .	mali	—
" " " " " "	vel.	12'—
" Ideal . . .	"	15'—
" Karbol . . .	"	4'—
" mandeljnov . . .	"	6'—
" Marija . . .	"	10'—
" Olivia . . .	mali	4'—
" " " " " "	vel.	7'50
" domače . . .	"	3'—
" Osiris . . .	"	6'—
" otroško . . .	"	8'—
" za roke . . .	"	4'50
" Spelck . . .	"	10'—
" za britje Ia . . .	"	8'—
" " " " " "	IIa . . .	3'—
Cimean, robna krema tuba . . .	"	6'50
Chlorodont, " " " "	"	6'50
Doromat, " " " "	"	7'50
Kalodont " " " "	"	6'50
Odol . . .	mala stekl.	22'—
" " " " " "	sred.	35'—
" " " " " "	vel.	65'—
Olje, orehovo, pristno . . .	"	10'—
Olje za solnčenje in ma-		
sažo . . .	"	8'—
Ustna voda Cimean . . .	"	18'—
" " " " " "	Elida . . .	20'—
Kolonska voda, mala . . .	"	13'—
" " " " " "	velika	24'—
Esene za kolonsko vodo . . .	"	16'—
Krema za kožo Cimean . . .	doza	10'—
" " " " " "	Elida . . .	tuba 12'—

Nivea krema	doza	10'—
Uran „	doza	10'—
Parfum	stekl.	16'—
Puder Elida	škatl.	10'—
Vazelin „	doza	4 50
Šampon „	zav.	3'—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mala škatl.	5'—
„ „	sred.	7'—
„ „	vel.	12'—
„ rujava	„	5'—
„ rumena	„	5'—
„ bela	„	5'—
Mast za čevlje, črna	„	4'—
„ „ rujava	„	4'—
Belin	zav.	2'—
Olje za mazanje podplatov stekl.	„	8'—
Krtače za blato	kom.	4'—
„ „ mazanje	„	1'50
„ „ svetljenje	„	12'—
Vežalke, črne, kratke	per	1'25
„ „ srednje	„	1'25
„ „ dolge	„	1'50
„ ružave, kratke	„	1'—
„ „ srednje	„	1'25
„ „ dolge	„	1'50
„ usnjene, črne	„	2'—
„ „ ružave	„	2'—

Razno

Brusači	kom.	13'—
Celofan, papir	zav.	3'50
Čistilo za parkete . mala doza	„	12'—
„ „ „ vel.	„	24'—
Črnilo	stekl.	3'—
Flit	mala doza	16'—
„ „ „ vel.	„	29'—
„ s škropilko	kart.	51'—
„ škropilka	kom.	22'—
Grafit	„	—50
Hobby, prašek	zav.	5'—
Hranilniki	kom.	40'—
Kadilo	kg	30'—
Kladiva za meso	kom.	12'—
Kolesa, »Šampion«	„	1400'—
„ »Westa«	„	1500'—
„ »Zenit«	„	1500'—
„ ženska, po naroč.	„	—'—
Krtače za obleko	„	16-20'—
„ „ parkete	„	27'—
„ „ ribanje	„	4'—
„ „ roke	„	2'50
„ „ „ dvostr.	„	5'—
„ „ zobe, male	„	8'—
„ „ „ velike	„	12'—
»Mali sadjar«	knjiga	5'—
»Mali vrtnar«	„	5'—
Metle, male	„	8'—
„ velike	„	11'50

Metlice, otroške	kom.	5'50
„ za obleko	„	6'—
„ „ posodo	„	1'50
Morska trava Ia	kg	4'—
Nagrobne lučke	kart.	11'—
Nočne lučke	škatl.	2'—
Obešalniki, mali	kom.	2'50
„ veliki	„	15'—
Olje za šivalne stroje	stekl.	4'—
Omela, bombažna	kom.	32'—
„ mala	„	12'—
„ za parkete	„	24'—
Ominol	„	2'50
Pasovi, usnjeni	„	8'—
Pasta za peči	škatl.	3'—
Pečarji, mali	kom.	4'—
„ srednji	„	5'—
„ veliki	„	7'—
Peresniki	„	1'50
Pergament papir	pola	1'—
Pesek za email posodo	zav.	1'—
„ „ „ „	„	1'50
„ „ „ „	„	2'—
„ „ alum.	„	3'25
Pile, trioglate, male	kom.	4'50
„ „ srednje	„	5'—
„ „ velike	„	5'50
„ plošnate, male	„	9'50
„ „ srednje	„	11'—
„ „ velike	„	13'—
Piatnene vrečice, male	„	6-7
„ „ srednje	„	12'—
„ „ velike	„	16'—
Prašek za čiščenje oblek zav.	„	10'—
„ „ „ zlata	„	—
in srebra	„	3'25
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki Ia	„	14'50 do 60
„ IIa	„	10'—
„ IIIa (slama)	„	4'—
Prijatelj gospodinj (za šte-	„	170'—
dilnik)	„	170'—
Rahljači, brez ročaja	„	12'—
„ z ročajem	„	15'—
Sidol	doza	5'50
Svitol	„	4'80
Solnice, lesene	kom.	9'—
Stručnice, male	„	6'—
„ srednje	„	7'—
„ velike	„	8'—
Sukanec, bel, črn	„	—
št. 10-12	valj.	4'50
„ 16-36	„	3'50
„ 40-60	„	2'75
Sveče, dolge	zav.	7'—
„ „	kom.	1'20
„ kratke	zav.	7'—
„ „	kom.	—70
Svinčniki, navadni	„	1'50
„ tintni	„	3'50
Šivanke	zav.	1'50

Šmirkovo platno, belo	pola	1'50
„ „ sivo	„	2'—
Sparklet steklenice	kom.	150'—
„ patroni, polni	„	4'—
„ „ prazni	„	2'50
Sted Regulator obroči:	„	—
160-220 mm	„	80'—
230-270 „	„	100'—
280-300 „	„	120'—
Sted Regulator plošče:	„	—
18×12 col	„	150'—
21×12 „	„	160'—
24×12 „	„	170'—
Tepači, mali	„	8'—
„ srednji	„	13'—
„ veliki	„	18'—
Thermid stekl. in vložki	po vel.	—
Umetno gnojilo	kg	2'—
Vim	zav.	2'50
Vozički za prevoz živil	kom.	320'—
Vžigalice	zav.	10'—
„ „	škatl.	1'—
Zobotrepci	zvez.	0'50
Žlice, navadne, jedilne	kom	3, 6 50
„ „ kavne	„	2'—
„ alpaka, jedilne	„	13'50
„ „ desertne	„	12'—
„ „ kavne	„	7'—
„ „ jed., krom.	„	14'—
„ „ kav., „	„	7'25
Vilice, navadne	„	9-13
„ alpaka	„	13'50
„ „ kromirane	„	14'—
Noži, navadni	„	10-13
„ alpaka	„	23'—
„ „ kromirani	„	23, 27

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni ceni
„ „ žagana	
„ mehka, v kolob.	
Premog, trboveljski, kosovec	Po

Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.

Vsak četrtek ali petek sveže morske ribe!

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emailirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla i. t. d.

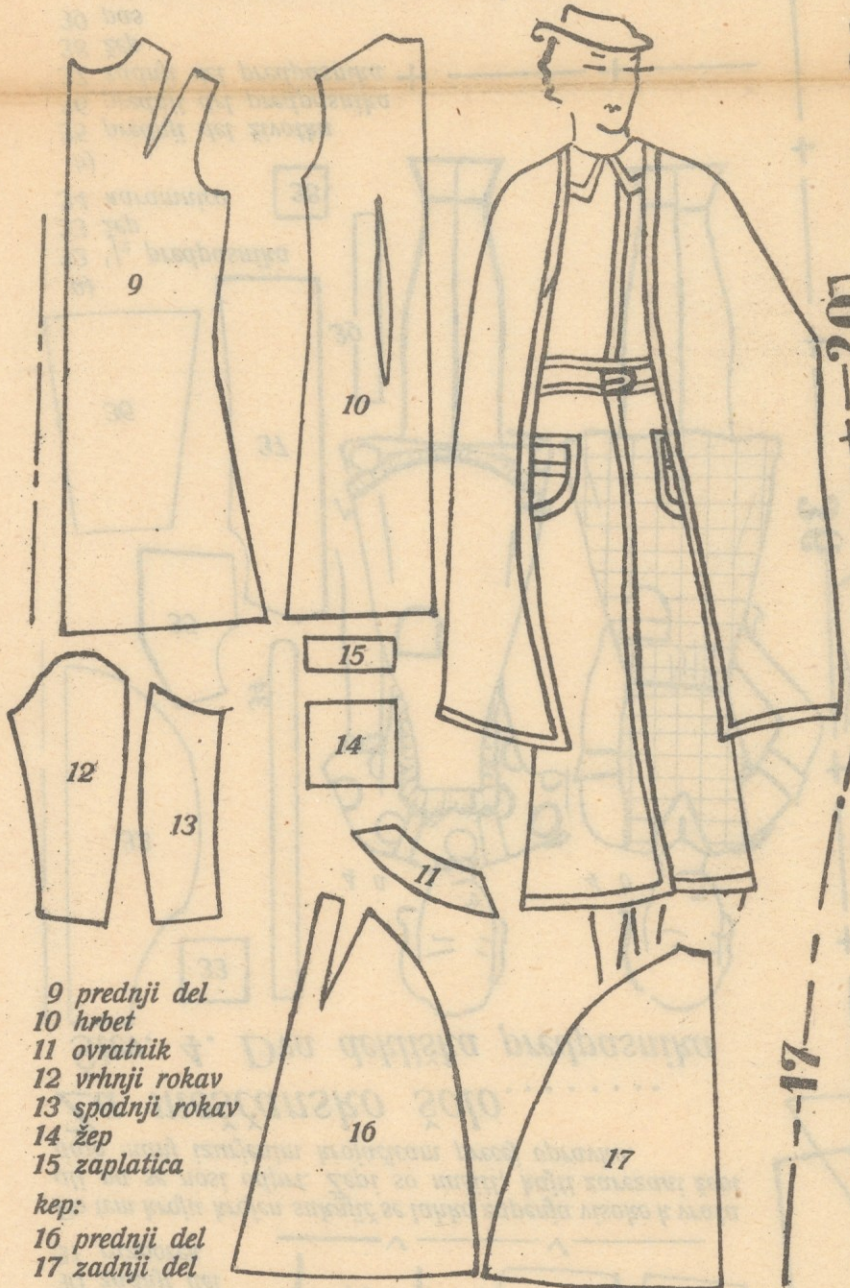
Vpeljali smo prodajo dišav v ličnih, pločevinastih dozah (vsipalnikih) po Din 3.— za komad. Pri bodočem naročilu popra, paprike sladke ali črne meta Vas bomo postregli z omenjenimi dozami.

Štev. 1. Kostum

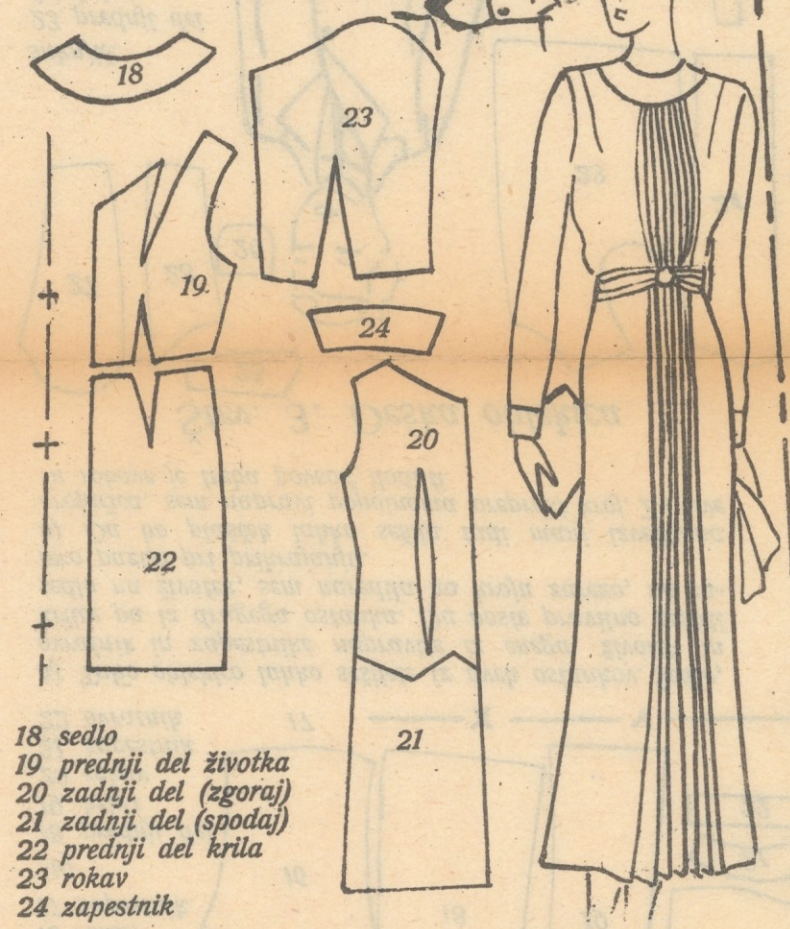
Kroj je risan po zgornji širini 90 cm in bočni širini 100 cm. Na jopiču so žepi, in sicer zarezani. Na hrbtu lahko naredite šiv po vsaj dolžini ali pa le posnetek, kakor je označen na kroju. Krilo je popolnoma gladko.

Štev. 2. Plašč s kepom

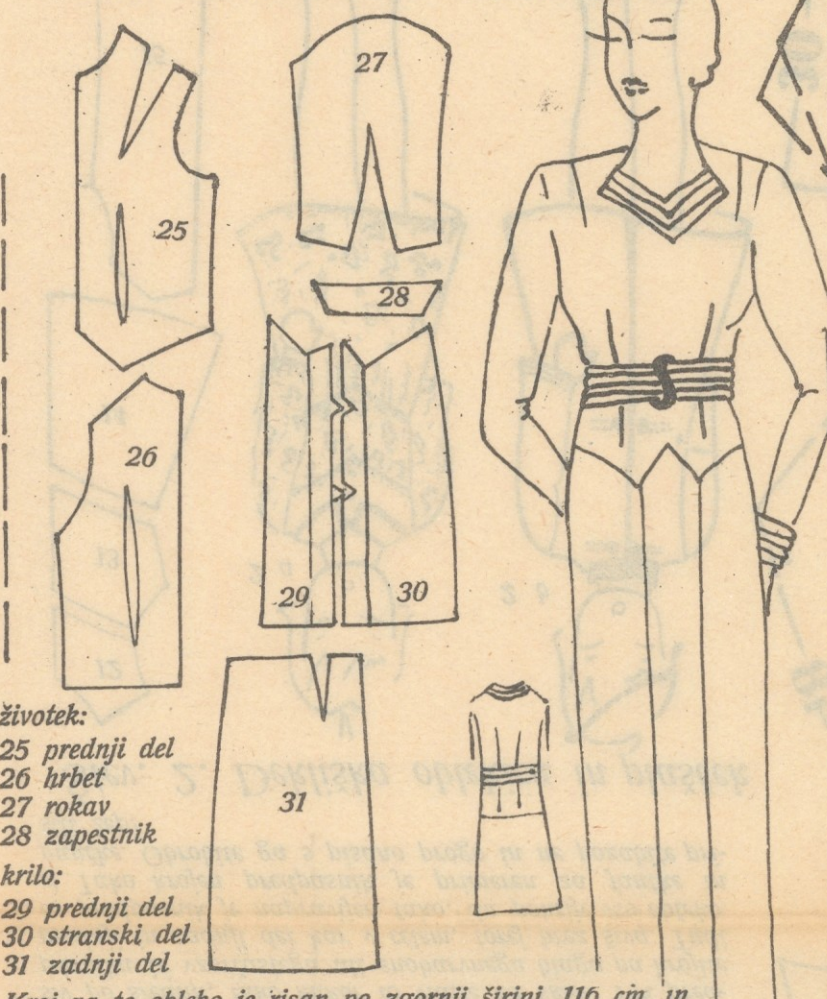
Kroj za prednji del in hrbet podaljšajte toliko, kolikor je naznačeno na koncu posameznih črt. Po tem kroju krojen plašč lahko nosite s kepom ali brez nje. Kep podložite z enako podlogo kakor plašč. Kroj je risan po zgornji širini 90 cm.

Štev. 3. Obleka

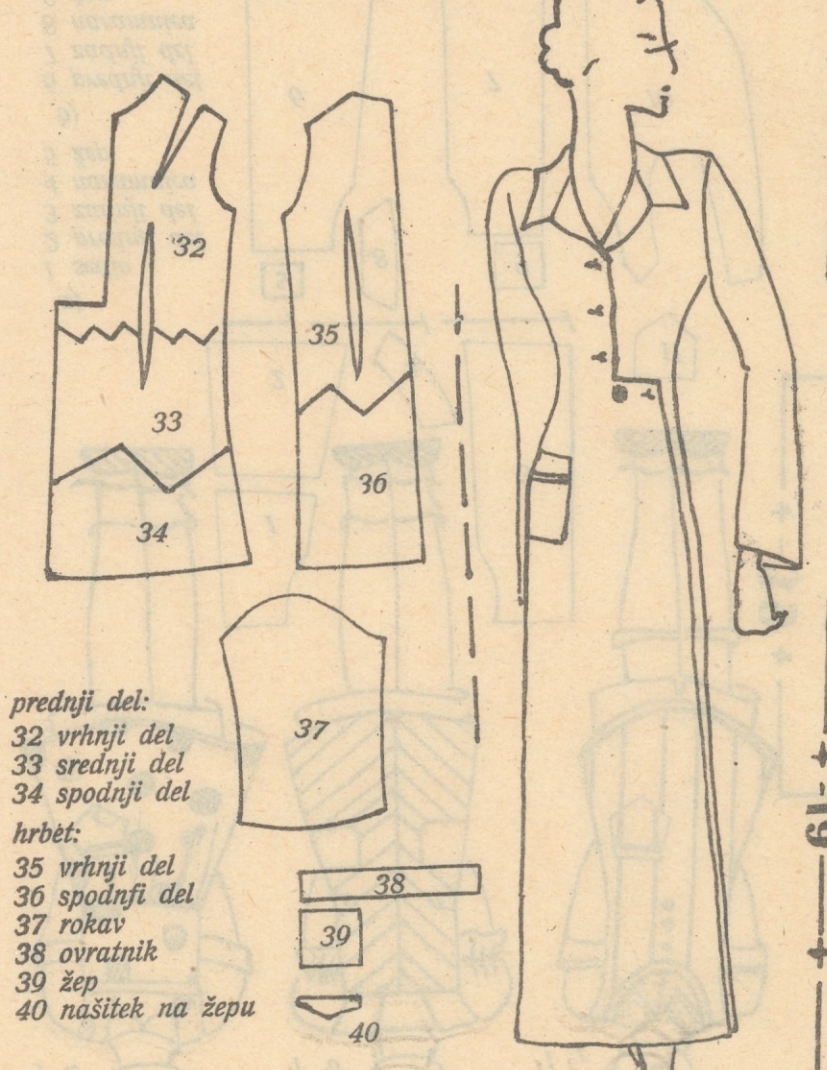
Po tem kroju, ki je popolnoma preprost, si lahko napravi obleko tudi manj izkušena krojačica. Če napravite obleko iz svile ali mehkega volnenega blaga, položite spredaj gube ali pa vsilite plisiranje. Na debelešem blagu bo pa prav lepo, ako presijete na stroj po vsaj dolžini prednji del za širino dlani, in sicer šlepite po pol centimetra vsakskoli. Za presijanje vzemite debelejšo svilo ali pa tenko volno.

Štev. 4. Obleka za močnejše

Kroj za to obleko je risan po zgornji širini 110 cm in po bočni širini 120 cm. Na prednjem delu sta dve gubi, ki sta na kroju označeni s polno črto. Končaste zarez so na kroju zato, da boste dale pravilno sešili. Blago pa režite kar gladko, torej brez zareze. Obliko ob vršnem izrezu, ki je tudi označena na kroju, pošijte z vrhico ali pa presijte na stroj z debelejšo svilo ali tenko volno. Ne pozabite na kroju označiti posnetkov!

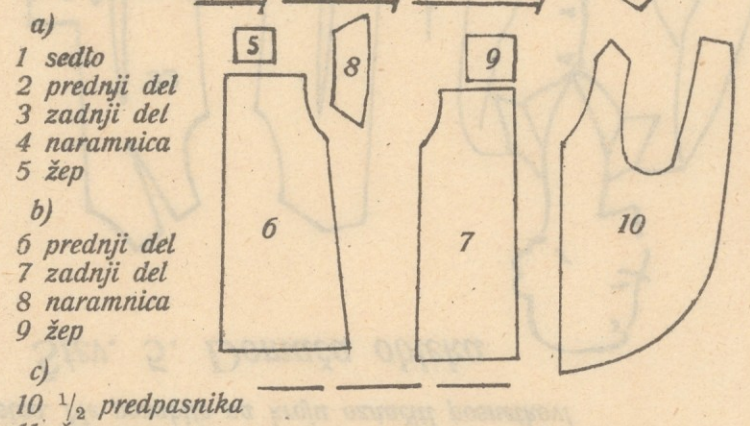
Štev. 5. Domača obleka

Kroj je pola prekrtak, sem prednji del razdelila na tri dele, hrbet pa na dva, na blagu jih pa zložite tako, kakor so narisani mali kroji ob stari pole. Ko obleko oblečete, prilepite levi sprednji del s trakom ali ga pa prilepite z gumbo, tako kakor pri plašču; desnega pa prilepite z dvema gubama.

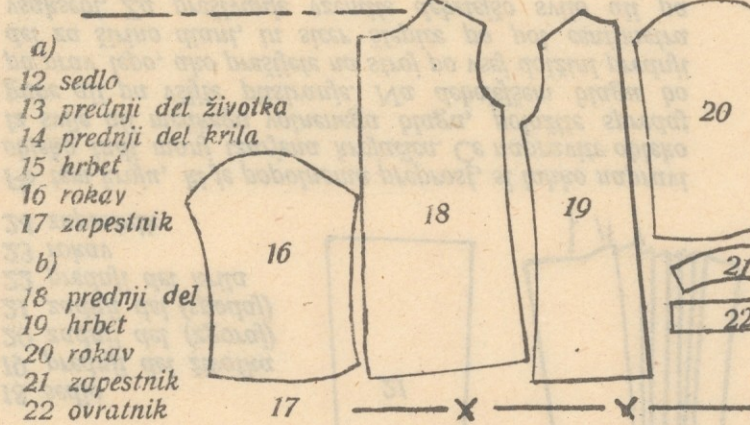
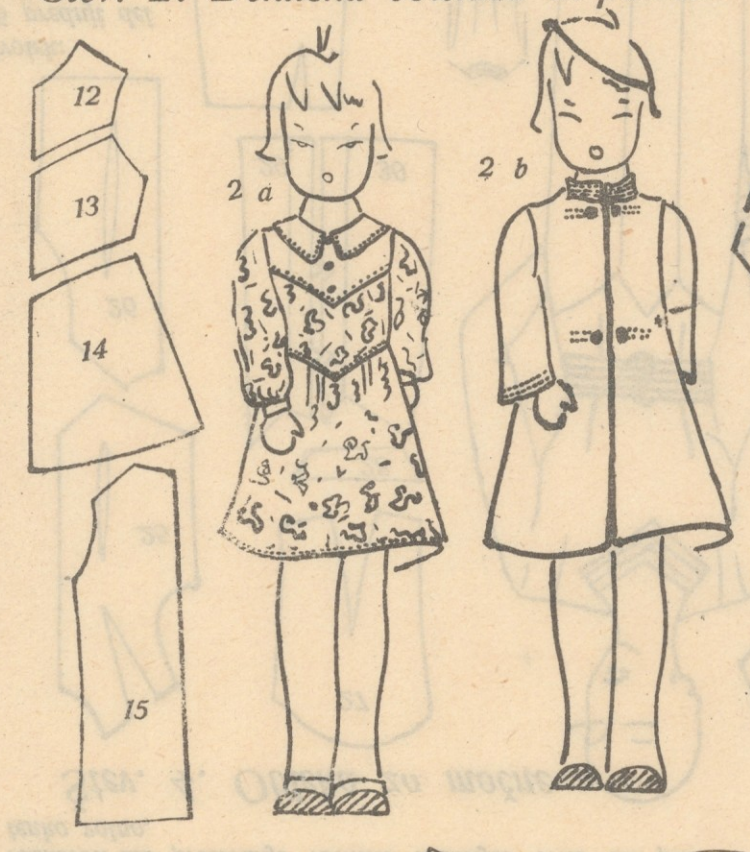
Za šolarje

Štev. 1. Predpasniki

a) Ta predpasnik je praktičen za šolarje, ker pokriva vso obleko. Zada je lahko zapenja po vsaj dolžini ali pa je od pasu navzdol kar sesiti. Na stranski šivih sta v pasu pritrjena trakova, ki se zadaj zavežeta v petljo.
b) Če sešijete predpasnik iz črtnatega blaga, naredite šiv po sredini, tako kakor to vidite na skici. Pri predpasniku iz vzorčastega ali enobarvnega blaga pa krojite prednji in zadnji del kar v celem, torej brez šiva. Tudi ta predpasnik je napravljen tako, da pokriva vso obleko.
c) Tako krojen predpasnik je primeren za fantje in punčke. Obrobite ga s pisano prуго in ne pozabite priti žepi!

Štev. 2. Dekliška oblekica in plašček

a) Tako oblekico lahko sešijete iz dveh ostankov. Sedlo, ovratnik in zapestnik napravite iz enega, živetek in krave pa iz drugega ostanka. Da boste pravilno pritrili sedlo na živetek, sam naredila na kroja zarez, na katero pazite pri prikravljanju.
b) Da bo plašček lahko sešila tudi manj izveščana krojačica, sem napravil popolnoma preprosti kroj. Za šive in robove je treba povsod dodati.

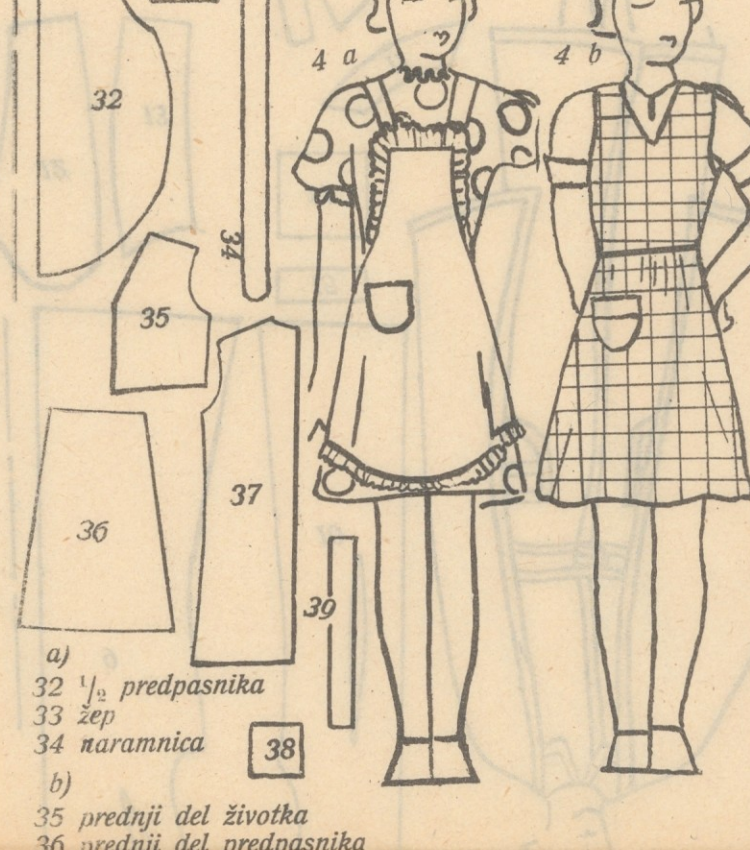
Štev. 3. Deška oblekica

Po tem kroju krojen suknjič se lahko zapenja visoko k vratu ali pa se nosi odprti. Žepi so našiti, kajti zarezani žepi dajejo manj izurjenim krojačicam precej opravila.

Za meščansko solo.....

Štev. 4. Dva dekliška predpasnika

a) Ta predpasnik je krojen iz enega dela in ima naravnice. Zada je pasu se zapenja z gumbo ali pa zavezuje s trakom. Okroglinokrog je obrobljen z ozkim nabranim volanom.
b) Tudi za večjo šolarico je praktičen tak predpasnik, ki pokriva vso obleko. Prednji del je v pasu prerezan, zadnji pa je krojen v celem. Tako napravljen predpasnik se lahko prepeše z usnjanim pasom ali pa s pasom iz blaga.

Štev. 5. Dekliška obleka in plašč

a) Kroj za to obleko je dokaj preprost. Da boste pravilno sešili prednji in stranski del živetka, sem naredila na kroja končnico zarez, na katero pazite pri prikravljanju. Na krilcu pri strani so položene gube, lahko pa blago tudi kar nabere.
b) Kroj za plašč je popolnoma preprost, tako da vam šivanje ne bo delalo preglavje. Pazite da boste lepo izdelali reverje in ovratnik, in lepo vsili rokave. Pri prikravljanju dodajte vedno za šive in robove!